

دوعا

چەك و دەرمانە

ئىسماعىل سگىرى
ڙ نفيسينا

ناميلكه: دوعا چهك و ددرمانه
نفيسينا : ئيسماعيل سگىرى
ددرهينانا هونهرى: مستهفا حەجى مەھىدى
ژمارا سپارتى : (٦٥) سالا ٢٠٠٢
چاپا دووپى : ٢٠٠٧

پیشگوتن

ب راستى دوعا کەرەم و خەلات و دانەکا مەزن و
ب قەدرە، خودايى مەزن دايى بەندەيىت خۆ،
نەخاسمه وەختى فەرمانا وان كرى ئەو دوعايى
بکەن ﴿ ئانکوو دوعا ژ من بکەن، و ئەو
دى قەبويلى كەت ﴿ ئەز دى بۇ
ھەوھ قەبويلى كەم. و كارى دوعايى گەلەكى
مەزنه و جەن وى دىينىدا گەلەكى بلندە، چو
تشتان وەكى دوعايى خىر و كەرەم پىقە ناھىئىن و
چو تشتان وەكى دوعايى بەلا و نەخۆشى پى

ناهیئنە پالدان، چونکى دوعا تشتەكە ب ئىكىنى
و خودانىيا خودىقە يا گرىدىايىيە و ھەر ئەفھىيە
نېشك و سەرى دىنى.

ھۆسا ديار دبىت دوعا كارەكە يا ب بىر و باودر و
عەقىدىقە يا گرىدىايىيە، چونکى چىكىرييان
دئىخىتە جەن واندا يى ئە و ھەزى، بەندەپىت
شىكەستى بەرانبەر خودى و ھەوجهى وى، و دوعا
دكەفيتە د ناڭ ھەمى پەرستنېت دىدا و ھەمى
دوعانە، مەخسەد ژى رازىبۈونا خودى يە و ژ
ئىزايىا وى بىنە رزگاركىن و ما دەم خودى ئەم ب
قەدر ئىخستىن و ژ مە خواتى ئەم دوعا بکەين،
بلا ئەم ژى دويىش وى قەدرى بىن و ب دل و
ددروونىت پاك و پاقۇز دوعا بکەين.

ب راستی دعوا خواندنگه‌هکا پهروهردہیا مهنه،
مرؤفی پهروهردہ دکهت ل سهر هندی پهیوندییت
مرؤفی د گهل خودی ییت باش و راست و دورست
بن و دلی مرؤفی یی ساخ و ئافا بیت ب زکر و
گوهداریا خودی، و یی خهما دوعایی ب
دورستی بخوت ب دورستی دی خو چیکهت و
مهرجیت دوعاییت ههمیان دی ب جه ئینیت و
ب فی رهنگی دعوا خواندنگه‌ها پهروهردہیا.

و یی بوسلمان بیت ب چو رهنگان دقیت دوعایان
نهھیلیت و پشتا خو نهدتی، چونکی پیغەمبەری
خوشتقی (بَشْرَى) دبیژیت: (

(^(۱)) هەر کەسى دعوا ژ خودی نەکەت خودی
لی کەربگرتی دبیت، و کى هەیە ژ مروڤان بشیت

خوّل بەر کەربگرتنا خودى بگريت، و خودايى
مهزن و دلوقان د قورئانا پيرۇزدا دبىيزيت: ﴿
(ئانکوو ھەر ﴾ /)

كەسى كەربا من ژى گرت ئە و كەفته د ئاگريدا.
و خودى ژ وي كەربگرتى دبىيت يى دوعا ژ خودى
نهكەت ژ بەر سى ئەگەران:
۱. نەدوعاكرن رەنگەكى خۆمەزنىكى يە و نابىت
ب چو رەنگان بەندەيى موسىلمان خوّل مەزن بکەت،
و خودايى مەزن دبىيزيت: ﴿

(خودايى هەوه گۆت: دوعايى ژ من بکەن ئەز دى
بەرسقا هەوه دەم ب راستى ئەويت خوّل سەر
پەرنىتنا من و دوعايىا ژ من مەزن دكەن دى ئە و
رەزىل و رسوا چنه د دوزەھىيدا.

۲- و يى دوعا نهكەت يى گونەھكارە، چونكى دوعا
ئەمرە و ئەمرى خودى دېيىت بىتە ب جەئىنان.

۳- نەدوعاکرن بى پاكىيە ب خودى چونكى خۇ
دېينىت يى بى مننەته و ھەوجەيى ب خودى
نىنه و بەندە چەندى ژ خودى ترس بىت ھند
ھەوجەيىيا خۇ بۇ خودى ديار دكەت. وەختى
خودى ئەمرى من دكەت ئەم دوعايىا بکەين
چونكى ئەم ھەوجەي وينه وى چو پاكى ب مە و
دوعايىت مە و ب پەرستنا مە نىنه ﴿

(/) گەلى مرۆڤان هوين ھەوجەي خودىنە و
خودى ب خۇ يى دەولەمەندە و مننەت ب كەسى
نىنه و ھىزايى شوڭرى يە. و موسىلمان ھەمى
وەختان نەخاسمه د ۋى چەرخىدا و د ۋى ژيانا

ئالۆزدا پتر ھەمى وەختان ھەوجەى دوعايى نە، و
نینە موسىلمانىڭ ژ موسىلمانان و بەندەيەك ژ
بەندەيان پاڭى و ھەوجەى ب دوعايى نەبىت.
ھەكە بەرپرس و پىشەوا بىت، ھەوجەى دوعايى
يە دا خودى دەسھەلاتا وى بۇ بەھىلىت و كارى وى
راست بکەت، و بشىت دەرھەق بىتەدەرى، و رۆزا
قىامەتى د راستا وان كەساندا ئەۋىت بەردەستى
وى يى گونەھكار نەبىت.

و ھەكە بانگەلدىر بىت (داعى بىت) چەند
ھەوجەى دوعايى يە، دا خودى كار و بارىت وى
بۇ ساناهى بکەت و خودى ھارىكارىيَا وى بکەت،
و وى سەرفەراز بکەت، و ل سەر حەقىيى بەھىلىت
و سەبرى ل سەر ئاستەنگ و گرفتىيىت رىيکى
بىدەتى، و دا خودى بۇ گوھ و دلىت خەلکى بۇ

ئاخدتنا وى يا خىرى ئەكەت و دويش وى بەئىن.
و هەكە يى نەساختە و د تەنگاۋىيىدایە، چەند
پىىدىقى دوعايى يە دا خودى سلامەتىيى بىدەتى و
وى ژ تەنگاۋىيى دەربىخىت. و هەكە يى زەنگىن
و دەولەمەندە ھەوجە دوعايى يە دا خودى بۇ
بەھىلىت و ژ دەست نەبەت و مالى وى و وى د
ھىلاك نەبەت و خودى ھەر بۇ رابگەريت. و كورت
و كرمانچ مۇسلمانەك ل سەر قى روئىيى ئەردى
نىنه زىيىدە زىيىدە ھەوجە ب دوعايى نەبىت، دا
بگەھىتە خىرا دنيا و ئاخىرەتى. و ژ كەرەما
خودى ھندى مەرۆف دوعايى درېزتر لى بکەت و
لاف لافى بکەت خودى پتر حەز مەرۆفى دكەت و
چەند ئەم دەرگەھى وى بقوتين پتر دى دەته مە
و دەرگەھى وى ل روئىيى كەسى ناھىيە گرتەن
ھندى ئە و ھەوجە يىيىت خۇ زىيىدەكەت.

و ههکه دوعایی ئەف قەدر و جەن بىلند ھەبىت د
ئىسلامىدا و ئەف خىروبىرە پىقە دەھىن.
پىدۇيىھ مۇسلمان تىشتهكى ژ فەرمان و
ئەحکامىت دوعایى بزان، دا ب دورستى دوعايىان
بىكەن و دوعايىت وان پىز جەن قەبۈلىبۈونى بن،
و ژ بەر ھندى ئەز ۋى نامىلكا بچويك ددانمە بەر
دەستىت خويشك و برايىت خۆ يېت مۇسلمان، و
من يا كرىيە دو پشاك پشقا ئىككى فەرمان و
ئەحکامىت دوعايىنىھ و پشقا دووئى چەند
دوعايىت ژىگرتىنە ژ حەدىسىت پىغەمبەرى
پىرۆز و دوعايىت قورئانى، دا دوعا بۇ خۆ ب
زمانى خۆ يى شرین بىكەن و ئەو دوعايىت
دورست بن.

دوعا ژ خودى دكەم خودى دوعايىت وان قەبويلى
بکەت و داخوازىيىت وان هەمىيان بدهتى، و ۋى
كارى ژ من قەبويلى بکەت، و بکەتە د تەرازى يىا
من و دەيىباب و بچوپىكىت مندا رۆزا قىامەتى،
ھىقىيَا من ئەوه خواندەقانى ۋى نامىللىكى من ژ
دوعايىت خۇيىت خىرى بى بار نەكەت.
وآخر ادعوانا ان الحمد لله رب العالمين

اسماعيل على سگىرى

١٤٢٣ / ربیع الاول /

٢٠٠٢/٥/٢١

دھۆك

قەدر و بھايى دوعايى^٧

قەدر و بھايى دوعايى ل دەف خودايى مەزن
گەلهەكە، و ئەف چەندە باش ژ قورئانى و حەديسا

پىغەمبەرى خۆشتقى دھىتە زانين :

﴿نۇعمانى كورى بەشيرى دبىزىت: پىغەمبەرى
لەكىچىسى﴾ گۆت: دوعا عيбادەتە،^(۲) پاشى ئەف ئايەتە
خواند: ﴿ / ﴾

ئانکوو خودايى هەوە دبىزىت: دوعا ژ من بکەن
ئەز دى ژ هەوە قەبويل كەم و بەرسقا هەوە دەم.
﴿ ژ قەرد و بھايى دوعايى خودى ل سەر وى
دانا، يى خۆل سەر دوعايى مەزن بکەت و ژ
خۆنەگرىت دوعا بکەت دوژەھ جەھ وى بىت.

٢ - ئىمام ترمىزى وئىن ماجە و ئەبو داودى فەگىرایە .

﴿ خودایی مهزن ئەمر دکەت : ﴾

(ب /) و

راستى ئەویت خۆل سەر دوعاکرنى، ژ من مەزن
دکەن دى رەزىل و رەسوا چنە د دوژەھىدا.

﴿ دوعا نەبەس عىبادەتە، بەلكى قەدرتىرىن
عىبادەتە پىغەمبەر (ﷺ) دېيىزىت : (چو تشت
دەڤ خودى ژ دوعايى ب قەدرتىرىنە)^(۳) .

﴿ خودى حەز ژ دوعايى دکەت پىغەمبەر (ﷺ)
دېيىزىت : (هەر كەسى دوعا ژ خودى نەكەت
خودى لى تورەدبىت)^(۴) .

﴿ پىغەمبەرى (ﷺ)، نەدوعاکرن يى كرىيە
نيشانا بى چارەرى و بى خىرەتىيى دەمى

٣ - ئىمام ئەحمد و ئىبن ماجە و حاكمى فەگىرایە ٠

٤ - ئىمام ئەحمد و ترمىزى و ئىبن ماجە فەگىرایە ٠

دېيژيت: (يى ژ هەمىيان بىچارەتر ئەوه يى نەشىت دوعا بکەت، و مروفى ژ هەمىيان چۈرىكىر ئەوه يى چۈرىكىي دسلافيدا دكەت)⁽⁵⁾.

❀

نەخاسمه ھەكە دوعاکەر مەرجىت دوعايى ب جە بىنىت، و دى ھەر گەھىتە خىرى چ ھەر ئەو دوعا بۇ قەبويلى ببىت، يان تىشەكى دى خودى ل شويىنى بىدەتى، پىغەمبەر (پەنچەنگە) دېيژيت: (ھەر مۇسلمانى ھەبىت دوعايەكى بکەت گونەھ و بىرینا مروفقانىي تىدا نەبىت خودى ئان دى بۇ لەزى ليكەت و ئەو دوعايىا كرى دى بۇ قەبويلى كەت، يان دى بۇ هيلىت بۇ رۆزا قيامەتى، يان دى خودى نەخۆشىيەكا وەكى وي ژى دەته پاش)

ئىنا سەحابىيىان گۆت: پا ئەم دى گەلەك دوعايىان
كەين، ئىنا پىغەمبەرى گۆت: كەرەما خودى پتره^(٦)
دىسا پىغەمبەر (لەپەنگ) دبىزىت: (خودى يى شەرمىن
و مەردد شەرمى ل بەندىيىت خۇ دكەت ئە و دەستىت
خۇ بەر ب ويفە بلند بکەن و ئە و ج نەكەته تىدا)^(٧).

﴿ دوعا خۇ ددەتە بەر بەلا و نەخۆشىيى بەرى
بەيىت، و ناھىلىت بەيىت هەكە دوعايىا ب ھىز بىت
و جەن خۇ گرت بىت، يان بەلايى سقك دكەت،
يان ژى ئە و بەلا دەمېنتە ب ئىكەھە تا رۆزا
قىامەتى بەلايى دەقىيىت بەيىت، و دوعا ھەر خۇ
ددەتە بەر و ناھىلىت.

و د راستا قى چەندىدا پىغەمبەرى خۆشتقى
(لەپەنگ) دبىزىت:

٦- ئىمام ئەحمدەدى و ترمىزى فەگىرایە .

٧ ئىمام حاكمى و ترمىزى و ئەبو داودى فەگىرایە .

- چ تشت قهدری نادهته پاش، دعوا نه بیت^(٨).
- ب راستی دعوا مفای دگههینیته تشتی هاتی و
نه هاتی، فیجا ئه مانهت هوین دعوا^(٩).
- چ هشیاری فایدی قهدری ناکهت، و دعوا فایده
تشتی هاتی و نه هاتی دکهت، و دعوا دگههیته
نه خوشی و بهلایی و دمیننه پیکفه ههتا روژا
قیامهتی^(١٠).

﴿ دعوا، خودایی مهزن یا کرییه نیشانا
باشییی و سالوختا پیغه مبهر و خودی نیاسان،
و د راستا پیغه مبهریت خودا ئه مر دکهت:

- ٨ - ئیمام ئە حمەد وئین ماجھ و وترمزى فەگىرایە
- ٩ - ئیمام ترمزى فەگىرایە
- ١٠ - گەبەرانى وحاكمى فەگىرایە وئەلبانى دورست دانایە

() / () وان لهز ل

خیران دکرن و ژ ترس و ته‌مایی دعوا ژ مه دکرن)
و د دهره‌قى بەندھیت خۇيىت کار راستدا دبىئزىت:

() / ().

﴿ خودايى مەزن دوعانەكىن ياكريه نيشانا
دويىكەفتىن و خۆمەزىنكىنى، و يى دوعا نەكت
خۆمەزىنكىن يال دەڭ هەى ﴾

() / () وھىلانا بەندھى بۇ دوعايان رەنگەكى
خۆمەزىنكىنى يە.

﴿ دوعا چهکى مرؤقى موسلمانه، و دفیت ب چو
ردنگان پشتا خو نه دته فى چهکى. پيغەمبەر
دبىزىت: (دوعا چهکى خودان باوەرىيە و ستويينا
دېنىيە و رۇناھىيَا ئەرد و ئەسمانانه) ^(١١).

و د حەدىسەكا ديدا دبىزىت: ئەز وى نىشا ھەوه
نهدم يا ھەوه ژ دزمىيەت ھەوه رزگار دكەت، و
رزقى ھەوه بۆ ھەوه زىدە دكەت، ئەوه ھوين
دوعا ژ خودى بکەن د شەقًا خۆدا و د روژا خۆدا
ب راستى دوعا چهکى خودان باوەرىيە ^(١٢) ... و
ھەر ژ بەر ھندى چەکى ھەمى پيغەمبەران بۇو
دەمى زىدە دكەفتىنە د تەنگاۋىيىدا، و ديسا
نەفسى وختى چەکى موسالمانانەزى، و

١١ - ئىمام حاكمى فەگىرايە .

١٢ - ئەبو يەعلا فەگىرايە .

ددرمانه‌کی زیده ب هیزه بو پاشقه‌برنا هه‌می
رەنگیت به‌لایان، يان سقکرنا به‌لایان، و
پیغه‌مبه‌ری (بِرَحْمَةِ رَبِّكَ) ددرمان دایه نیاسین بو هه‌می
هه‌وجهه‌ییت موسلمانی چو نه‌ساختی بیت چ
هه‌ر تشه‌کی دی، چهند هاتینه ده‌گازنده‌ر
دهینه گران کرییه پیغه‌مبه‌ری (بِرَحْمَةِ رَبِّكَ) به‌ری وی
دایه دوعایی و هه‌ر هؤسا یی نه‌نقتبا و خه‌مه‌کا
گران گرتبايه و تا هاتبايی و.... هتد.

و دعوا ددرمانه بو هه‌ر تشه‌کی مرۆڤ
هه‌وجهه‌بیتی، قیجا ئه و هه‌وجهه‌یی چ بیت . ر به‌ر
هندی دفیت موسلمان ب چو رهنگان پشتا خو
نه‌دھتی و نه‌ھیلیت و سستی‌یی تیدا نه‌کەت.

پیغەمبەری مەھ (لەنگان) و دوغا

خودایی مەزن د قورئانا پیرۆزدا دبىزىت: ﴿

(/) ﴿

ئانکوو :

ب سويند پیغەمبەری خودى بۇ ھەوه باشتىن
نەمۇنەيە چاڭ لى بىتەكىن ﴿ د ھەمى سەروبەر
و كاروبارىت ويدا ﴿ بۇ ويى ژ خودى و رۆزا
قىامەتى بىرسىت و گەلهك زكى خودى بکەت و
خودى ھەر ل بىرى بىت.

و يَا ئاشكەرایە پیغەمبەری (لەنگان) ھەمى وەختى
خۇ و بەردەۋام دوعا دكر، و كتىبىت حەدىسى ب
قى چەندى دېرن و چەند كتىب تايىبەت ب
دوعايىت پیغەمبەريقە، يېت ھاتىنە نفيسىن.

و هه لکه قتنەك ل سەر پىغەمبەريرا نەدبورى
دوعايىهك تايىبەت تىدا نەكربا ژ ئاڭ ۋە خوارنى بگەرە،
و خوارن و چۈنا مزگەفتى و نفستى وۇرخەورابۇونى..
هەتە دەگەھىيە دەستئاڭى و هەمى تشتان.

و پىغەمبەرئى خۆشتقى (لەپەپەن) بەرئى سەحابىيېت
خۇ دانە دوعا و دگۇتە هندەكان ئەز حەز تە
دەكم ۋى دوعايى بکە، و هەكە سەرا ئىكى نەساخ
دابا بەرئى وى ددا دوعايى، و خەوا ئىكى نەھاتبا
بەرئى وى ددا دوعايى و دەينى ئىكى ل سەر يى
گرانبا بەرئى وى ددا دوعايى و وى ب خۆزى
ھەمى كراساندا دوعا دىرى.. و پىغەمبەرئى دەنگى
خۇ ب دوعايىان بلندىكەر ھەر ژ بۇ فېركەن دا
سەحابى بۇ خۇ ژى بگەرن و فېربىن و دا ئەۋۇزى
ب رېكا خۇ بۇ مە فەگۇھىزىن و پەتر (۱۴۰) دوعايىت

گشتى و فەگىرايى ب چ هەلکەفتنافە يىت ژى
هاتىنە فەگوھازتن و ۋان دوعايان پتر (٧٠٠)
با بهت يىت ب خۆفە گرتىن، وەكى: دوعايا سەفەرى و
يا چۇنا مال و دەركەفتنى و ژۇنا مزگەفتى و
سەفەرى.... هتد يىت ژى هاتىنە فەگوھازتن.

و ئەگەر ئەم هەردۇوكان بىخىنە بەرىك دى بۇ
مە ديار بىت كا پىغەمبەرى خودى (بۇخانى) چەند
بەياف و خەمخوارن دايە دوعايى، و ب راستى
دوعايىت پىغەمبەرى (بۇخانى) يىت گشتى بۇون،
دنيا و ئاخىرەت ب خۆفە دگرتىن، وچ هەوجەى
نەبۇون پىغەمبەرى دوعا بۇ نەكرين، و گەلەك
جاران پىغەمبەرى (بۇخانى) دوعايىت كرين هەر ژ
بەر ھندى دا ئەم بۇ خۇ ژىبگەرين و ئەم ژى دوعا
بىكەين. وەكى ۋى دوعايى (ھەى راگر و وەرگىرى

دلان دلى من ل سهه دينى خو رابگره) و يا
ئاشكه راييه پيغه مبهري (بلىخان) بهري و هى بؤ
بهيت و هىز بچويك دوجاركى مليا كه تان دلى وى
يى شويشتى و پاقزكرى، بهلى ههر بؤ ده رس
پيغه مبهري ئەف دوعايىه بؤ مه دگوت دا مه ل
سهه هندى راكهت كو دقييت به رده وام دوعا بكهين.
فيجا دقييت د فى چهندىدا باش چاڭل
پيغه مبهري خوشتشى بكمىن و بزانين دوعا
رهنگه كى عيбاده تى يه دقييت ئەم يىت زى دوير
نه بين، و زىده يىت دوعا كه ربىن و هكى پيغه مبهري مه
يى خوشتشى، و بزانين كا مرؤف چهند ژ خودى
دترسيت هند دى دوعا كهت، و يى كيم دوعا بلا ژ
خو بترسيت كيماسى ييهك د باودريا ويدا هه بيت و
ئەفه پيغه مبهري خودى يه و خوشتشى يى خودى
يه (بلىخان) پتر هه مىيان دوعا ژ خودى دكهت.

پیغه مبه رهه می و دعوا^۷

فورئانا پیرۆز وەسا بۇ مە ئاشكەرا دكەت کو چو
پیغەمبەر نىن دعوا نەكربن، ول سەر ۋىنى
چەندى خودايى مەزن د سۆرەتا (انبیاو)دا پشتى
سەرھاتىيَا چواردە پیغەمبەران دويىش ئىك
ئىنايى دېيىرىت:

(/) مە دوعايىت وان پیغەمبەران
فەبۈلگەن، چونكى ب راستى وان لەز ل خىران
دەكىن، و وان بەس بۇ مە خۇ دشكاندىن، ول بەر
فەرمانا مە دراوەستىيائى بۇون.

و ژ ۋىرى ديار دېيت يى پەر ژ خودى بترسىت دى
پەر ھەمەيان خۇ بۇ خودى شكىنىت، ول سەر

خو ئاشكرا كەت، كو ئە و بەرددوام يىٰ ھەوجەھى
خودىٰ يە، و رىّكا ۋىٰ چەندىٰ ژى دوعايىھ، و
دەست بلندكرنە، و نىشان ل سەر ھندىٰ يىٰ پتر ژ
خودىٰ دىرسىت ئە و دىٰ پتر دوعا كەت، ئەمرى
خودىٰ يە) و ئەو ژ مە

دىرسىيان و خو بۇ مە دشكاندىن و ل بەر ئەمرى
مەقە يىٰت راوهستىيى بۇون، لەوا بەرددوام
ھەوجەيىيا خو بەر ب خودىيە بلندكرن.
و قورئانى دوعايىت گەلەك پىغەمبەران يىٰت
قەيت گەلەك، و گەلەك جاران سالۇخەتى
موسلمانان ب ۋى رەنگى دياركىيە كو موسىلمان
ئەون يىٰت بەرددوام دوعا دكەن بەرى خو بده
دويماهىيا سۆرەتا () كا ئەويت باوهرى ب
خودىٰ و پىغەمبەرى وى ئىنايىن كا چ دېيىن

() / () پشتى پىغەمبەرى باوھرى

ئىنايى ب تشتى بۇ وى ژ دەڭ خودى هاتى و
خودان باوھران ژى ھەمىيان باوھرى ب خودى و
ملىاکەتىيەت وى و پىغەمبەرىيەت وى ئىنايىن بى
فەرق و جوداھى دەست ب دوعاکرن و گۆتن:

....

() : () . و ھەمىيان پىكىفە گۈت: ياخودى
مە ئەمرى تە بەھىست و مە گوھدارى كرل مە

ببۇرە يا خودى دويماهىيَا مە ئەوه يا ل دەفته....
يا خودى ل مە نەگەر تىشتكەن مە ژ بىر كر
يان ئەم خەلەت بۇويىن، يا خودى بارەكى هند
گران ل مە نەگە وەكى وي يىٰ تە ل يېت بەرى
مە كرى يا خودى وي بارى ل مە نەگە يىٰ ئەم
نەشىين راكەين و هەلگرينى، ول مە ببۇرە، و
گونەھىت مە ژى ببە و دلۇۋانىيى ب مە ببە تو
پىشتكانى مەيى و مە سەر كۆما گاوران بېخە.

و بەرى خۇ بدى كا بەندەھىت خودى ئەھىت
خودايى مەزىن د سۇرەتا (دا رەھشتى وان
دياركى كەن ئەھەن ئەھەن دەنەن دەنەن و

دېيىزەن ﴿

(ئانکوو /) ﴿

ئەھەن دېيىزەن يا خودى عەزابا دۇزەھى ژ مە بە

پاش ب راستى عهزا با وى يا بهرد و امه ﴿ ئەگەر
مروقى گاور گرت ژىقە نابىت ﴿ و ئەویت دېيىژن

(ئانکوو و) / (ئانکوو)

ئەویت دېيىژن: يا خودى تو وان هەفسەر و وى
دويىندەھى بده مە ئەوا چاڭ پى رۇن و خۇش بىن
و دل پى قەھەسن و تو مە بۇ تەقوادىنان بىكە
پىشى و جەن چاڭلىكىرنى د باشىيىدا.

و ئاشكرا يە دەپىت پىغەمبەر جەن چاڭلىكىنا
مەبن، و رىكا وان بگرىن د ھەمى تشتاندا لەوا
خودايى مەزن ئەمر دكەت ﴿

(ئانکوو ب) / (ئانکوو)

سويند پىغەمبەر ھەمى بۇ ھەوھ جەن

چاڭلىيگىرنىنە بۇ وى يىز خودى بىرسىت و رۆژا
قىامەتى. و جەن دېقىت ئەم چاڭ ل وان بىكەين،
دوعانە، چونكى دوعاکىن رىكا پىغەمبەرانە ھەر
ژ ئادەم پىغەمبەر بىگە وەختى گۆتى: ﴿

(/) ئانکوو گۆت: خودايى مە،
مە سەتمەل خۆ كر و ئەگەر ل مە نەبۈرى و
گونەھىت مە ژى نەبەى و دلۇۋانىيى ب مە
نەبەى ب سويند ئەم دى ژ خوسارەتان بىن.
ھەتا تو دگەھىيە پىغەمبەرى مە (لەپەنخىچى) و
كتىبىت حەدىسى يىت پەن ژ دوعايىت پىغەمبەرى.
فيّجا ديارەبوو دوعا رىكا پىغەمبەرانە و ھەمىيان
و چەكى وان بۇو، نەخاسىمە وەختى دكەفتە د
تەنگاۋىيىت گراندا و دېقىت ئەم ژى رىكا وان بىگرىن.

دوعا بُوْ بُوسلمانان

پيڏڻي هه موسلمانه ک د جهڻ خوڏا خو
ئهندامه ک بدانيت ڙ لهشى ئيسلامي، و خه ما
پيڏڻي بو بخوت و خو ڙ دوزيٽ موسلمانه تىي
بي ئاگه ه نه کهٽ، و خو ڙي نه دهته پاش و خه ما
ئيسلامه تىي و ديني خو بخوت و پشكداري
خوشى و نه خوشى ييٽ وان بيٽ. پيغه مبهٽ
(عليه السلام) دبٽيٽ: (مه تهلا خودان با وهران د
حه زيٽرنا خوڏا و د دلوقانيا خوڏا و د لپيشه بعون
و دلن هرميا خوڏا، و هکي مه تهلا ئيٽ لهشه، هه که
ئهندامه ک ڙي ئيشيا، هه مى لهش ب شه قبیري و
تاپي خو ددهته دگهٽ (١٣) و ديسا پيغه مبهٽ (عليه السلام)

دبیزیت: (هه ر که سی خه ما کار و باریت موسلمانان
نه خوت ئه و نه ژمه يه)^(۱۴). و دفیت هه ر ئیک
دویش شیانیت خو، ئه ویت خودئ داینی د
خزمه تا دینی خودا بیت، و د خزمه تا ئیسلامیدا،
کیم کیم مرؤوف، موسلمانان ژ دوعاییت خو بی بار
نه که ت، و مرؤوف ب دوعاییت خو له شکه رکی
نه نیاس بیت، ئه گه ر مرؤوف چ یی دی پی
چینه بیت . و ژ بیر نه که ت دوعایان کار لیکرنه کا
مه زن يا هه ی، و ئه و ب خو ژی چه که که ژ چه کان
و دفیت مرؤوف نه دانیت، هه رو هکی پیغه مبه ر
(لیکریک) دبیزیت: (دوعا چه کی موسلمانی يه و
ستوينا دینی يه و روناهی يا عه رد و عه سمانانه)^(۱۵).

۱۴- ئه بو نه عیمی فه گی رایه .

۱۵- ئیمام حاکمی دموسته ده کی دا فه گی رایه .

قىيْجا ئهگەر مروْقى چ پىْ چىنەبىت بۇ دينى خو
و موسىلمانان بکەت، مروْق دشىت دوعا ژ دل بۇ
بکەت، و ئەفە ب خو ئهگەر ژ دلهكى هشىار و
پاقز دەركەفيت نەيا كىيمە، و گەلهك موسىلمان ژ
قى پىيَّقه تر هيقىيا مە نىن، ژ بىر نەكە
پىغەمبەئى خۆشتقى (لەلەك) دېيىزىت: (ئەف مللەتە
ب بىيَّچارىت خو ب سەردەكەفيت ب دوعايىت وان
و ب نقىيَّزىت وان و ب دلسۆزىيا وان)^(١٦). بەرى
خو بدى كا چاوا پىغەمبەرى (لەلەك) دوعايىت
بىيَّچارەيان كره ئهگەرەكى سەرەكى بۇ سەرەكەفتنا
موسىلمانان.

قىيْجا هەى خويشك و برايىت موسىلمان ئهگەر تو
خو بىيَّچارە ددانى و تە چ پىْ چىنەبىت، تو دشىي

دەستىيەت تە، ھەر يېت سەرئەقراز بن و دوغا ز
دل بۇ مۇسلمانان ھەمىيان بىكەي، نەخاسىمە
ئەۋىت جان و مالىيەت خۇبۇ ۋى دىنى كرىنە
ودقف، و ئارمانج و هيقى و ئومىيد و پاشەرۆژا
خۇبۇ ۋى دىنىڭە گرىيادىي، كىيم كىيم ب
دوعايىت خۇد گەل ئەۋىت بۇ ۋى رەنگى خۇ
داينە دىنى خۇ و تە، ئەو دىنى تو خودى خۇپى
دۇھەبىدىنى.

و قورئان بۇ ۋى رەنگى مە پەروەردە دكەت،
كۈئەم د دوعايىت خۇدا ب برايىت خۇ يېت
باوەرىيىقە بىنە گرىيادان، و نەبەس دوعايان بۇ
وان مۇسلمانان بىكەين. و خودايى مەزن ھۆسا
مرۆقىيەت خودان باوەر دەدەتە نىاسىين و بۇ ۋى
رەنگى مەدھىيەت وان دكەت و دېيىزىت:

(﴿ /) ئانکوو

ئەویت د دویش وانرا ﴿ مەخسەد پى دویش
سەحابىيان ھەتا رۆژا قيامەتى ژ مۇسلمانان ﴿
ھاتىن دېبىزىن: ياخودى گونەھېت مە و برايىت
مە يىت بەرى مە باوھرى ئىنايىن ژىيېبە و نەقىانا
وان ئەویت باوھرى ئىنايىن نەئىيىخە د دلىت مەدا
و مە د راستا واندا زكىرەش نەكە ياخودى تو
مېھرەبان و دلۋاقانى.

قىيىجا دوعاكرن بۇ مۇسلمانان ژ پىيدىۋىيىت
باوھرىيىنە دېيت ئەفە ل دەڭ مەرۆڤى ھەبىت، و
ئىك ژ نىشانىت دلپاقژىيا مەرۆڤى ئەوه مەرۆڤ
دوعا بۇ ھەمى مۇسلمانان بىكەت، يىت چۆيىن و

يىيت ماين، و هممىيان ئەف مافه ل سەر مروفى
يى هەي، و باروھىدارى راست و دورست يى
ھۆسایە، دوعاکەره بۇ غەيرى خۇ و نەفيانا
كەسى نائىخىتە د دلى خۆدا، و دوعا دكەت خودى
نەفيانا چو خودان باوھران نەئىختە د دلى ويدا.
باشه هەي باوھىدار ئەگەر موسىلمان دېلىت يى
ھۆسا بىت، پا تو چ دبىزى بۇ وان ئەۋىت نەفيانا
ھندەك موسىلمانان دەھەلدەرن !!! نە ژ بەر چ
ئەگەران بۇ ھندى نەبىت چونكى خەم و خەيالا
وان ئەوه پەياما خودى حاكم بىت، و پەياما
خودى ياسا بىت !! ئەفه دى چ بىزىنە خۇ رۆژا
قىامەتى، وەختى بەردەستىت خودى رادوھىستان ??
دىسا ئەگەر ئەم بەرى خۇ بەدەينە دوعايىت
قورئانى دى بىنин باراپتر ب ئاوايى كۆمىي يىت

....

هاتین وەکى:

() و () / ()

كىم كىم هەقدە جاران دخوينىن مە مۇسلمان ل
سەر ھندى رادكەت و پەرودردە دكەت ئەم ب
دوعايىت ب مۇسلمانانقە بىنە گرىدان و دعوا بۇ
وان ھەمىيان بكەين سۆرەتا فاتىحى

() و () / () ئەف سۆرەته بەرى

مە ددەته ھندى ئەم دعوا خىرى بۇ ھەمى
مۇسلمانان بكەين و وان ژ بىر نەكەين ب
دوعايىت خۇ.

و ژ ئەفا بۆرى بۆ مه دياره دبىت موسىلانەتىيا
مروقى دورست و تمام نابىت ئەگەر ئەف
سالۇخەته ل دەف نەبىت، دوعايان بۆ موسىمانان
ھەمىيان نەكەت نەخاسىمە ئەو موسىمانىت
كەفتىنە بن بارى سىتمە و زۆردارىيىقە.

ئەرى تە دېيت مەلايىن خىر بۆ تە بىنە نفىسىن
براىى خودان باوەر دبىت تو بىزى ئەفە ج
پسيارە؟! دى مرۆق ب چەندى شىت ھندە خىران
ب دەست خۆفە ئىنىت؟ باشە ئەگەر ئەز بىزىمە
تە ب رۆزەكى تىنى دى شىي گەھىيە ملايىن
خىران؟ پا چاوايە ئەگەر ئەز بىزىمە تە نە ب
بىستەكى ب تىنى؟ و ئەگەر تو وى بىستى چەند
جارە بکەي؟ تو بىزى وي وەختى خىرىت تە دى
بنە چەند؟ و بارا تە ژ خىران دى گەھنە

چهندی؟ دا بهری خو بدھینی کا ئه و ج پیشبرکی
و موسابه قهیه ب ڦی رهنگی خیران بلند دکھت؟
و کا ئه و ج بازرگانی یه هوسا یا ب فایدہ؟ ئه ز
دبیزم ئه گهر تو بزانی تو هوسا ساناھی د بهرا
ناچی، بیی تو ب چیه دنافدا و ددست ب وی
بازرگانی بکھی. عوبادی کوری سامتی دبیزیت:
من گولیبو و پیغه مبهري (لخ) د گوت: (هه)
کھسی دوعا گونه ه ژیبرنی بو مسلمانیت ڙن و
زدلام بکھت، بو ب هژه مارا هه مسلمانه کی ج
ڙن چ زدلام خیره ک دی بو ئیته نفیسین)^(۱۷) و یا
ئاشکه رایه ئه ڦرو هژه مارا مسلمانان ملياره کی
دبوريت. و ئه گهر ئه م بیڑین هه ڙمارا وان بهس
مليونه که. روزانه تو دوعا گونه ه ژیبرنی بو وان

بکهی، رۆژانه ب هەزمارا وان خیّر دی بۆ تە
ھینه نفیسین. و ئەگەر تو ژییى خوّ هەمییى
زکری و تەسبیحان بکهی تو ناگەھییە فى
ھەزمارى و ئەگەر ئەفە نەئەو خیّر با يَا
پېغەمبەرى (لەنگەن) بەری مە دایىيى دا ئەم ب
چەند ئاخفتنه کىت كورت هند خیران كۆم كەين،
كۆ چو جاران د هزرا مەدا نە ؟؟ و تو هزر دكەی
ئەگەر تو ۋى دوعايى بۆ ھەمى موسىمانان بکەی
يىت مرى و يىت ساخ كا دى خىرىت تە بنە
چەند؟ ئەز هزر دكەم ئانەھيا خودى دى بىيە
بلىونىر، بەلى نە ب دينار و دۆلاران، بەلكى ب
خیّران.

نفستی بی گونه ه زی چویی

بابی دردائی (جنت‌الله) دبیزیت: بهنده‌ی
موسلمان بی هه گونه‌هیت وی زی دچن و ئه و
ل سه‌ر جهیت خو بی نفستی، ئینا دایکا دردائی
گوت: من گوتی، فیجا ئه‌قہ چاوایه بابی دردائی؟
ئینا گوت: برايی وی بی موسلمان ب شهف رادبیت
شهف‌نغيزان دکهت، دوعا بؤ برايی خو و هه‌فالی
خو بی موسلمان دکهت و خودی دوعاییت وی
قهبویل دکهت و گونه‌هیت برايیت وی زی دچن.
حه‌مدونی دهلال په‌رهک هه‌بوو نافی (۳۰۰) سی
سهد هه‌فالیت خو تیدا نقیسی بوو، و هه‌ر شهف
دوعا بؤ هه‌میان دکر، شهفه‌کی دوعا بؤ نه‌کرن
و نفست ئینا د خه‌ونا خودا دیت ئیکی دبیزیتی

ههی حهمدون بؤچى ئەف شەفە تە چرايى خۇ
هەلنهكى؟ ئينا رابوو و چرايى خۇ ھەلكر و ئەو
پەر راگر و ئىك ئىك دوعا بۇ كرن.

قىّجا توژى ههى موسىلمان، ئەگەر مروققىت خۇ و
ھەقلىيت خۇ و سەيدايىت خۆنەئىنىيە بىرا خۇ و
دوعايان بۇ نە كەى، دى ژ خوسارەتان بى،
چونكى ئەو دوعا تو بۇ وان دكەى ھەر وى
دوعايى ملىاكمەت ژى بۇ تە دكەن، قىرىئى تو دوعا
بۇ وان دكەى ويىرا ھە ملىاكمەت ھەر وى دوعايى
بۇ تە دكەن.

و ئەگەر ئەم ھەمى بۇ ئىك و دوو يېت ھۆسا
بىن، و دوعا بۇ ئىك و دوو بکەين نە دويىرە
گۈنەھىت گەلەكان ژ مە پويىج بىن و نەمەين، و
ئەم يېت نفستى.

زکر و دعوا

زکر و دعوا پیکفه ییت گریداینه، گریدانه کا
زیده موکوم، چونکی دوعا ژی ههر زکره، و دبیت
زکر ده خودی ب قهدرتربیت، چونکی زکر
بیرئینانا خودی یه و پاک و پاقڑکرنا وییه ژ
هه می کیماسییان، و یی بهردہوام زکری خودی
بکهت دی خو نیاسیت، و دی زانیت چهندی
هه بی و خودان دهستهه لات بیت ههر هه وجهی
خودایی خویه، و د ئهنجامدا دی دوعا ژی کهت، و
دغیت ئه بزانین پشتی قورئان خواندنی چو
په رستنیت دی ئه ویت ب ئه زمانی دھینه کرن ژ
زکری و دوعایی ب خیرتر و ب قهدرت نین. و
پیڈفییه دهقی مرؤشی ههر یی ته ر بیت ب زکری
خودیقہ، و نافی وی یی شرین ههر ل سه ر

ئەزمانى مرۇقى بىت، و ئەقى هۆسا خودى ژى
وى ژ بىر ناكەت، و دى چىتە دەتە وى، ژ وى يى
دوعا ب تنى ژ خودى دكەت، و بى زكر داخوازىيىت
خۇ بۇ وى بلند دكەت، و پىغەمبەرى خۆشتقى
(لەڭ) دېبىزىت: خودايى مەزن ئەمە دكەت هەر
كەسى زكرى من وى ژ دوعايىان ژ من مژوپىل
بىكەت ئەز دى وى دەمە وى يا چىتە ژ وى يا ئەز
ددەمە دوعاكەران^(١٨)، قىّجا دېلىت ئەم ب زكرى
خودىيە بىينە گرىدان، و بزانىن ئەفە رىكەكا
گەلهەكا كارلىكەره و يا ب ھىزە، كو خودى وى
تشتى بىدەتە مە يى مە بقىت، بەلكى يا ژ
ھەمىيان چىتە بىدەتە مە، قىّجا خويشك و
برايمىت خودان باوەر تە ئەمانەت زكرى خودى و
بلا خودى ھەمى وەختان ل بىرا تە بىت.

خەما ھەڙى

گەلەك مروڻان خەما وان ئەوه کا دوعایا وان
قەبويل بwoo ئان نه، ڙ بھر هندی وھکی دبینين
دوعایا وان رهنگی وان ڦیاپی قەبويل نهبوو، دی
ودستیت و دوعا ئیک جاری دی هیلیت، و دی بى
ھیشی بیت، و ئەفه یا خەلهته و نه یا دورسته،
چونکی دوعا رهنگەکی عیبادهتیيھ، و دھیت ئەم
بهردهوام ب وی رهنگی خودایی مهزن ب پھریسن،
چ دوعاییت مه قەبويل ببن ئان نه، و دھست
ژدعایان بھرنەدھین، پیغەمبەری خۆشتقى
(لەنگى) د راستا ڦیدا دبیزیت: (دوعا عیبادهتە)^(۱۹)

و ماده‌م و هسايە؟ ئەرى ما چىدبيت ئەم عىبادەتى
بەھىلەن؟ بەرى خۇ بدى كا عومەرئى كورى
خەتابى (عَلَيْكُمُ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ) چ دېزىت و كا چاوا بەرى خۇ
ددا دوعايى دگۆت: ئەز ھند خەما قەبويلىكىرنا
دوعايى ناخۆم كا دى قەبويلى بيت ئان نە، بەلى
ئەز خەما دوعايى ب خۇ دخۆم، ئەها ئەفھىيە
خەما دورست و هەزى ئەم بىدىنە دوعايى.

دوعا ب رامانا عىبادەتى چەند جاران د قورئانىدا
هاتىيە وەكى ﴿

(/) ئانکوو ھەي موحەممەد
بىزە بت پەريسان ئەرى ئەم دى چاوا دوعا ژ
ئىكى دى كەين ژ بلى خودى نەمفای دگەھىنتە
مە و نەزى زيانى؟ و ﴿

(/) ئانکوو ئەمرى من ﴿

يىْ هاتىيەكىن، ژ بلى خودى ئەز گازى و ھەوارا
نەگەھىنمه وى يىْ نەمفايى دگەھىنىتە من و نە
زىانى.

و ديسا د ئايەتەكادىدا ئەمر دكەت ﴿

(ئانکوو ما /) ﴿

خودى دى چ ل ھەوه كەت و چ ژ ھەوه دى
گەھىتى ﴿ ئانکوو دەولەمەندە و چو پاكى ب ھەوه
نېنه و هوين نەداینە دا مفايەكى بگەھىننى ﴿ ژ
بلى پەرسەن دوعايىا ھەوه بۇ وى ﴿ ئانکوو هوين
يىت دايىن دا وى بپەرىيىن و دوعايىان ژ وى بکەن ﴿ .

﴾ ديسا دبىيّزىت:

(ئانکوو ئەۋىت ژ بلى خودى دوعايىان ژ
كەسى دى نەكەن.

قیّجا ههی موسلمان خهما دوعایی بخو، نه خهما
قەبويلكرنا دوعایی، چونکى ئەو شۆلا تەيە، و
ئەو ژ تە پىدۇقىيە تو دوعا بکەي، چونکى دوعا
پەرسەن و عىبادەتە، و ئەگەر ب ۋى رەنگى تە
خەم هەلگرت ھنگى بى گۆمان دى بارا خۇ يا
خىران زىيىدە زىيىدە كەي، و زربار نابى ژ خىرەكە
زىيىدە يا مەزن، چونکى دوعا نەبەس عىبادەتە،
بەلكى دوعا سەر پشقا ھەمى عىبادەتانە
ھەروەكى پىغەمبەرى خۆشتىنى (عليه السلام) فى
چەندى باش ئاشكرا دكەت و دېزىيت: ((تشتكى ژ
عىبادەتان دەق خودى ژ دوعایی ب قەدر تر
نینه)).^(٢٠) و سەرددەرىيَا دورست د گەل دوعایی
دېلىت ئەها يا ب ۋى رەنگى بىت، ئەگەر دوعايىا وى

قەبۈل بۇو بلا بىزىت حەمد و شوڭر بۇ وى
خودايى ئەۋى ھەمى كارىت باش ب ھېز و شيانا
وى تمام دېن، و ئەگەر دىت ئەو دوعا يا كرى
گىرۇبوو بلا بىزىت: حەمد و شوڭر بۇ خودى ل
سەر ھەر كاروبارەكى ھەبىت، ھەروھكى ۋى
حەدىسى ئەبۇ ھورەيىرە بۇ مە ژ پىغەمبەرى
() ۋە دەگۈھەيىزىت ((

.^(۲۱))

ریز و رهوشتیت دعوا ییٽ

هنده ریز و رهوشتیت پیدفینه مرؤف بهرچاف
ودرگریت، و پیشی دعوا یا خو بیخیت، دا دعوا یا
مرؤفی پتر نیزیکی قهبویل بوونی ببیت، و ییت
ژ هه میان فه رتر ئه فه نه:

﴿ خودویرکرن ژ خوران و قه خواران و جلکى
حه رام، و ب راستى هه ر که سى بکه فیتە د
حه رامیدا نه دعوا ییت وی قه بویل دبن، و نه
ئه ویت بؤ دھینه کرن، پیغەمبەر (ص) دبیتیت:
(زهلامى هه یی وەغەر دریزه و یی سەر قزەقز
و تۆزگىيە، دەستى خو بؤ عەسمانى بلند دكەت و
دبیتیت: ياخودى، ياخودى و خوارنا وی ياخ
حه رامە و كەدا وی ياخه رامە، و ب حه رامى يی

رابووی، فیجا ما چاوا دی ژی هیتە
قهبویلکرن^(۲۲).؟!

﴿ حمد و په سنا خودی بیته کرن، و سلاف و
سلهوات ل سهر پیغه مبهري (بَخْرَى) بینه دان،
پاشی دعوا بیته کرن، پیغه مبهري خوشتافی (بَخْرَى)
ل مزگه فتیقه یی روینشتی بwoo، زهلامه ک ب ژور
کهفت و نفیز کر و گوت: یا خودی ل گونه هیت
من ببوره و دلو قانیی ب من ببهن ئینا
پیغه مبهري (بَخْرَى) گوتی: (ههی نفیزکه، ته
له زکر، ئه گهه ته نفیز کر و تو روینشتی، حهمدا
خودی بکه، ودکی ئه و هه ژی، و سلاف و سلهواتان
بده سهر من، پاشی دعوا ژ خودی بکه)^(۲۳).

٢٢ - ئیمام موسلمی و ترمذی فهگیرایه .

٢٣ - ئیمام ترمذی فهگیرایه .

﴿ بھری خو بده قیبلی و دعوا بکه، چونکی ئەو

جهه یى هەمی موسلمان د پەرستنا خۆدا بھری

خو ددھنی، و چونکی پیغەمبەری (ص) باراپتر د

دعاییت خۆدا بھری خو ددا قیبلی.

﴿ دەست بلندکرن ھەتا دگەھنە راستا ملان، و

ئەفە سیھ جاران يا ژ پیغەمبەری ھاتىيە

ۋەگوھازتن، ژ بەر ھندى سونەته د ھەمی

دعایياندا دەست بىنە بلندکرن ئەو نەبن ئەۋىت

ژى ھاتىيەفەگوھازتن کو نابىت و نەيا دورستە

دەست تىدا بىنە بلندکرن، وەكى دعاییت د

نېيىریدا دئىنەكرن، وەكى دى ھەمی دعاییت دى

سونەته دەست بىنە بلندکرن ھەوەركى

قەستەلانى ۋى د كتىبا (

(دا دېرىزىت.

﴿ دعوا ب ترس و شکاندن بینه‌گرن، چونکی

ئه‌وی دعوا ژی دئیت‌ه‌گرن، خودانی ئه‌رد و

ئه‌سمانانه، و هندی د نافبهراندا هه‌ی، و

خودایی مه‌زن ب ۋى رەنگى فەرمانا مە دكەت:

﴿ خوشکاندی دعوا ژ

خودایی خۆ بکەن.

﴿ دعوا ژ خودى بکەن ب باش نافیت وى يېت

پاك و پاقز، ئه‌ویت هەر جارا داخوازى پى

هاتەگرن، خودى بدهتە مرۆڤى، و دعوا پى

هاتەگرن بیتە قەبۈلگرن، خودایی مه‌زن ئەمر

﴾ دكەت:

خودى باش نافیت هەين دعوا ژ وى پى بکەن.

﴿ کارهکی قهنج و باش پیش دوعایی بیته

ئیخستن، چ خیّر و سه‌دهقه بیت، يان ههر
تشته‌کی دی بی خودی پی خوش بیت.

﴿ هندی ته پیچیبیت بلا ئه و دعوا بن، ئه‌ویت

ژ پیغه‌مبهربیت (عَزَّلَهُ اللَّهُ عَزَّلَهُ) هاتینه ۋەگوھازتن يان ئه و
دوعاییت د قورئانیدا هاتین، چونکى ھەروھکى
ئیمامى غەزالى (عَزَّلَهُ اللَّهُ عَزَّلَهُ) دبیزیت: نه هەر كەسى
ھەبیت دزانیت جوان دعوا بکەت، دبیت هنده
دوعاییت نەییت دورست بکەت، و زىدەگافىيان
بکەت ژ بەر هندی ئەگەر ئه و دعوا بن ئه‌ویت ژ
پیغه‌مبهربیت هاتینه ۋەگوھازتن چیتە.

﴿ گونه‌ھیت خۆ ل سەر خۇ ئاشكەرا بکەت و

دیار كەت، كو ئه و يى گونه‌ھكاره، و ھەر ژ بەر
ھندی يوونس پیغه‌مبهربیت ب فى رەنگى د زكى

نهنگیدا گازی خودایی خو کر ﴿

﴾ /) د تاریستانیدا ههوارکر يا

خودئ ب راستى ژ بلى ته چو په رستى نين پاكى
و پاقزى ژ هەمى كيماسىيان هەر بۇ تەيە، ب
راستى ﴿ ئەز ھىزايى ۋى جزاىى مە ﴾ من
ستەمكارى ل خو کر. و هەر ژ بەر ھندى ژى ئەف
دوعايه ژ دوعايىت زىدە مەزنە و ب قەدر دئىتە
زانىن. و ئەو دوعايا مەرۆڤ گونەھىت خو ل سەر
خو ئاشكەرا دكەت و ئەتيرافى دكەت، پىغەمبەر
﴿ سيد الاستغفار ﴾ ددانىت و دبىزىت:
سەردارا دوعايا گونەھ ژىبرنى ئەفەيە: بەندە
بىزىت: (يَا خُودَىٰ تُو خُودَانِى مَنِى، ژَ بَهْلَى تَهْ مَنْ
چو خودان نىن، تە ئەز يى چىكريم و ئەز

بەندەيىن تەمە، و ئەز يى ل سەر وى سۆز و
پەيمانا تە ژ مە وەرگرتى، هندى ئەز بشىم، ئەز
خۇب تە دپارىزم ژ خرابىيَا من كرى، و ئەز
كەرمىت تە ل سەر خۇ ئاشكەرا دكەم و ئەز
ئعتيراق ب گونەھىت خۇ ژى دكەم، ۋىجا
گونەھىت من ژىبىه، ب راستى كەس گونەھان ژى
نابەت تونەبى). پاشى پىغەمبەرى گۆت: هەر
كەسى ۋى دواعايى ب باودرىيەكا موكوم رۆزى
بىزىت و پاشى د رۆزا خۆدا بمرىت بەرى ئىقار
لى ببىت، ئەو خەلکى بەحەشتى يە، و هەر كەسى
ۋى دواعايى ب باودرىيەكا موكوم شەقى بىزىت، و
پاشى بمرىت بەرى رۆز لى ببىت، ئەو خەلکى
بەحەشتى يە^(٢٤).

﴿ دوعا بُو خُو بکهت پاشی بُو وی بکهت بی بُو
بقیّت.﴾

﴿ و ههکه ئیمام بیت دقیّت دوعایا بُو خُو ب
تنی نهکهت، نهخاسمه د وان دوعایاندا ئهווیت
ئه و دهنگی خُو پی بلند دکهت.﴾

﴿ ئیکدلکرن د دوعاییدا ههروهکی پیغەمبەر
(عليه السلام) دبیژیت: (کەس ژ ههوه نهبیژیت یا خودى
گونهھیت من ژیبە ههکه تە بقیّت، و دلوۋانىيى
ب من ببە، ههکە تە بقیّت و رزقى من بکە،
ھەکە تە بقیّت، و بلا دوعا خُو بکەتە ئیک،
خودى وی دکەت یا وی بقیّت و کەس نینه
خورتىيى ل خودى بکەت).^(٢٥)﴾

﴿ دل يى ناماـدـه بـيـت و يـى بـى نـاـگـهـه نـهـبـيـت، و
دلـى نـاـگـهـه ژـخـونـه و يـى غـافـلـ، خـودـى دـوـعاـ ژـىـ
قـهـبـوـيلـ نـاـكـهـتـ.

﴿ دـوـعاـ چـهـنـدـ جـارـى و بـ لـاـفـ لـاـفـ بـيـتـهـ كـرـنـ.
پـيـغـهـمـبـهـرـ (صـلـاـتـ اللـهـ عـلـىـ اـمـمـ) هـرـ جـارـ دـوـعاـ كـرـبـاـ دـوـبـارـ دـكـرـ،
دـيـسـاـ پـيـغـهـمـبـهـرـ (صـلـاـتـ اللـهـ عـلـىـ اـمـمـ) دـبـيـثـيـتـ: خـودـىـ حـهـزـ ژـ وـانـ
دـكـهـتـ ئـهـوـيـتـ لـاـفـ لـاـفـ دـكـهـنـ وـ مـيـنـهـ بـ دـوـعـاـيـيـقـهـ (۲۶ـ).

﴿ دـلـوـقـانـىـيـاـ خـودـىـ بـ رـهـتـهـنـگـ نـهـكـهـتـ، وـ ئـهـ وـ
بـ خـوـ يـارـ بـهـرـفـهـرـهـ. پـيـغـهـمـبـهـرـىـ (صـلـاـتـ اللـهـ عـلـىـ اـمـمـ) گـولـ
كـوـچـهـرـهـعـهـرـبـهـكـىـ بـوـ دـگـوـتـ: يـاـ خـودـىـ
دـلـوـقـانـىـيـيـ بـ مـنـ وـ مـوـحـهـمـمـهـدـىـ بـبـهـ وـ
دـلـوـقـانـىـيـيـ بـ كـهـسـىـ دـىـ دـ گـهـلـ مـهـ نـهـبـهـ.

ئىنا پىغەمبەرى (لەپەنگ) گۆتى: تە تىشتكى
بەرفەھ بەرتەنگ كر^(٢٧).

﴿ دوماھىكا دوعايى (ىمین) بىتە گۆتن، ئانكىو
ھەى خودى دوعا من قەبويلى بىكە، پىغەمبەر
(لەپەنگ) گول زەلامەكى بۇو دوعا دىرن،
پىغەمبەرى گۆت: دوعايىت وى قەبويلى بۇون
ھەكەى ب (ىمین) دويماهىك بىنىت^(٢٨).

﴿ پشتى دويماهىك دەھىت دەستىت خۇ ب سەر
و چاھىت خۆدا بىنىتە خوارى.

﴿ لەزى نەكەت و بىزىت: من دوعاکىن و
نەھاتنە قەبويلىكىن، و مەخسەد ژ لەزىكىنى نە
ئەوھ : مەرۋەق بىزىت يَا خودى بۇ من لەزى ل

٢٧ - ئىمام بوخارى فەگىرایە .

٢٨ - ئىمام ئە بو داود فەگىرایە .

فلان تشتی بکه، بهلی لهزکرن ئەفھیه بیزیت :
من دوعاکرن و نەهاتنە قەبويلکرن، و پیغەمبەر
(لەنگ) دبیزیت: (خودى بەردەوام دى دوعایا
بەندەھی قەبويل کەت ھندى ئەو لهزى
نەکەت)^(۲۹) و لەز ژى ئەوە يا مە گۆتى.

دۇعا بۇ ھەر تىشىھەن ئەو ھەوچە بکەت، چ د
بچويك بن يان د مەزن بن، و يېت هوير و گر، و
نەبیزیت : ئەف ھەوچە يىيە يا بچويكە، و
بەرناكەقىت دۇعا بۇ بکەم، و گەلەك مەرۆڤ يېت
ھەين ژ ۋى چەندى يېت بى ئاگەهن، دۇعا چ
ھەروچە يىيَا ناكەن، نەخۆشىيەكە مەزن نەبىت
ب سەرى بەھىت، و ئەفە يا خەلەتە پىدۇقىيە
مەرۆڤى مۇسلمان بۇ تىشى هوير و گر، دۇعا ژ

خودی بکهت، چونکی ههکه خودی بو مه ب
ساناهی نهکهت و حهزرنا وی د گهله نهبیت، ئەم
نهشىين فرهكا ئاھى ژى ۋەخۆين يان پارىيەكى
نانى بخۆين.

پېغەمبەر ﷺ دېيىزىت: دعوا هەمى تشتان ژ
خودى بکەن ھەتا بو بەنكى شمكا خۇ ژى، و
ھەكە خودى ساناهى نهکەت ساناهى نابىت^(۳۰).

﴿ دەنگ زىدە نەھىيە بلندكىرن د دوعايىدا.
لى بگەريت دوعايىت خۇ بىيختە د جەيىت
پىرۆزدا، ئەو جەيىت خودى پىرۆز كرين و دعوا
پەز تىيدا دھىئە قەبويلكىرن ئەۋۇرى ئەف جەهەنە:

۱- ل مالیت خودی، نه خاسمه ل هر سی
مزگهفتیت پیروز که عبهی و مزگهفتا
پیغه مبه ری و مزگهفتا قودسی.

۲- ل ته واقی، نه خاسمه د نافبه را کوژیی یه مانی
و به ری ره شدا.

۳- ل ده جهی ئیراهیم پیغه مبه ر (سلام ل سهر
بن) ل مزگهفتا که عبهی.

۴- ل سهر ئافا زمزم.

۵- ل سهفا و مهروایی.

۶- ل عه رهقی.

۷- ل موزده لیفی.

۸- ل مینایی و د گه ل ره جما شهیتانی و هر سی
روزان.

لی بگهريت دوعاييٽ خو بىخيٽه د وختيٽ

پيرۆزدا، ئەم وختيٽ دوعا چىٽر تىدا دھىئنە

قەبويلىكىن، و مەخسەد نەئەوه دوعا د هنده

وختاندا دھىئنە قەبويلىكىن و هنده كاندا نە، ئەم

نەشىئين بىزىن.. بەلى ئەم دشىئين بىزىن هنده

وخت ژ هنده كان پيرۆزترن و پتر جەنْ هندىئنە

مرۆف دوعا تىدا بکەت و هيقى هەبن دى هىئنە

قەبويلىكىن.

۱. وختى سوچىدىي، چونكى سوجىدە خوسپارتىنە

و خۆچەماندنه بۇ خودى و پارچەيەكە ژ نېيىزى،

و نېيىز ژى خۆشتقىتىن عىبادەتە بۇ خودى، و

ھەر ژ بەر هندى ژى پىغەمبەرى خۆشتقى (لەپەن)

دبىزىت: (جەنْ پتر ھەمىيان بەنده تىدا نېزىكى

خودی وختی ئەو د سەجدهيىدا، فىيجا گەلەك
دوعايان تىيدا بىهەن^(۳۱).

۲- د ناڤبەرا بانگى و قامەتىيدا، چونكى ئەفھە
وختەگە بەندەيىت موسلمان ب دەست نقىزىقە
مژوپەل دېن، دا خۇ كاركەن و ل بەر دەستىت
خودى براوهستن، ژ بەر ھندى ئەف وختە
ھەزىزە دوعا تىيدا بىئە قەبۈلىكىن. پىيغەمبەر
(لەلەپىشىن) دېرىزىت: (دوعا ناھىيە زېرىن د ناڤبەرا
بانگ و قامەتىيدا).

۳- پشتى نقىزىا عەيشا ھەتا سېپىدە دەھىت. د ۋى
وختىدا سەعەتكە و دەمەكى ھەى ھەكە دوعا
مرۆقى موسلمان كەفتە تىيدا، پىيغەمبەر (لەلەپىشىن)
دېرىزىت: (د شەقىيدا دەمەكى ھەى، نىنە دوعا يَا

مرۆڤهکى موسىمان بکەفيتە تىدا تىشتكى
بخوازىت ژ خىرا دنياىي و ئاخرهتى هەكە خودى
نەدەتى و ئەفە يادھەمى شەۋاندا هەى)^(٣٢).

٤- نيقا شەقى و سىكى وي يادويماھىكى:
پىغەمبەر (لەڭ) دبىزىت: (دەرگەھىيت عەسمانى
نيقا شەقى فەدبىن و گازىكەرەك گازى دكەت: كى
ھەيە دوعا بکەت ژى بىنە قەبۈلىكىن، كى ھەيە
داخوازەكى بکەت بۇ بىتە ب جەئىنان، كى ھەيە
د بەرتەنگىيەكىدا ل سەر بىتە راکرن)^(٣٣).

٥- بەرى نقىزى نيقىرۇ ب دەمەكى كىيم. پىغەمبەر
(لەڭ) دبىزىت: (چوار رکعەتىت بەرى نقىزى
نيقىرۇ دەرگەھىيت عەسمانى بۇ فەدبىن).

٣٢ - ئىمام موسىمى فەگىرایە .

٣٣ - ئىمام بوخارى و موسىمى فەگىرایە .

٦. شەقا خوتىه و رۆزا خوتىه و وەختى خوتى:

رۆزا خوتىه رۆزەگا زىدە پىرۆزە و سەعەت و
دەقىقەيىت وى ژى يېت پىرۆزىن، و رۆزا خوتىه ب
قەدر و بھايى خۆقە ب سەر ھەمى رۆزىت دى
دكەفيت، و گەلەك حەدىس ب ۋىچەندى يېت
ھاتىن و ھەمى دىيار دكەن كو رۆزا خوتى
پىرۆزترىن رۆزە و ھندە تايىبەتمەندىيىت تىدا د
رۆزىت دىدا نىن، و گەلەك زانايىان ئەف
تايىبەتمەندىيە يېت دكتىبىت خۆدا ئىنايىن و
زانايى ناقدار () يېت گەھاندىنە بىست و
چەندەكا و زانايى مەزن () د
كتىبىا خۆدا () ئەف تايىبەتمەندىيە
يېت ئىنايىن و زانايى ناقدار () د كتىبىا
() يېت كۆمكىرىن و گەھاندىنە سەد

تايي به تمهندى يان. پىغەمبەر (ﷺ) دېيىزىت:
(قەدر ترين رۆزىت ھەوھ رۆزا خوتىيە، د وى
رۆزىدا ئادەم يىھاتىيە چىكىن، و د وى رۆزىدا
روحا وى يىھاتىيە كىشان، و رۆزا قىامەتى ژى
دى د وى رۆزىدا بىت، قىيىجا زىدە سەلەواتان تىيدا
بىدەنە سەر من) ^(٤).

ديسا پىغەمبەر (ﷺ) دېيىزىت: (وەختەك يىيت د
رۆزا ئەينىدا ھەى، نىنە بەندەيەكى موسىلمان
بکەفيتە تىيدا، و ئەو ژ پياقە بىت نقىزى بکەت،
و دوعا ژ خودى بکەت، ھەكە خودى تاشتى
داخوازكى نەدەتى) ^(٥).

٤ - ئىمام نەسائى و ئەبو داود فەگىرىايە .

٥ - ئىمام بوخارى و موسىلم فەگىرىايە .

٧- وەختى قورئان دئىتە ختمىرن ژ بەر گۆتنا
پىغەمبەرى (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ) دېيىزىت: (پشتى خەتما
قورئانى دوعايىھەكى قەبۇيلىكىرى يَا هەى)^(٣٦).

٨- پشتى نقىيىزىت فەرز، پسىار ژ پىغەمبەرى
ھاتەكىن ھەى پىغەمبەرى خودى.... كىز دوعا
چىت دەھىتە قەبۇيلىكىن؟ ئىنا گۆت: د نېقا
شەقىدا و پشتى نقىيىزىت فەرز^(٣٧).

٩- ھەيىقا رەمەزانا پىرۆز و ھەر رۆزەكى موسىلمان
تىدا يى ب روڭى بىت. پىغەمبەرى (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ)
دېيىزىت: (سى كەسان خودى دوعايىا وان
نافەگىرىت، پىشەوايى عادل، و رۆزىگەر ھەتا
فتارى دكەت، و دوعايىا سته ملىكىرى)^(٣٨).

٣٦ - ئىمام بەيەقى قەگىرىايە

٣٧ - ئىمام ترمىزى قەگىرىايە

٣٨ - ئىمام ترمىزى قەگىرىايە

﴿ ١٠ - شهقا (ليله القدر) ڙ بھر ئهمرئ خودئ ﴾

﴿ شهقا ب ریز و رویمهت ﴾

و ب قهدر چیتر و بقهدر تره ڙ هزار همیشان.

۱۱ - و همروختی تو خو ببینی دلی ته یی نهرمه،
وترسا خودئ یا تیدا و دوعاییت ڙ دل دی دھرکه ڦن.

ئهمرئ ته دھیت ملياکھت بؤ ته دعوا بکھن

دبیت تو بیڑی ئهڦه پسیاره کھ به رستا وی یا
ئاشکه رایه، کیه نه فیت ملياکھت بؤ دعوا بکھن؟
ب راستی ئهڦه هیٺی و ئومیدیت همی کھ سانه،
به لی پا دھیت ب زانین نابیت تشت بمینته ب
هیٺیا حه زکرن و هیٺی و ئومیدان ب تنیقہ،
تشتی مه بقیت، دھیت ئه م ریکا وی تشتنی بگرین،
خه باتی بؤ بکھین، و بھر بگھر بیین دا بگھه بھین،
و ئهڻھیه هه لویست و راوھستیانا دورست،

بهرانبهر وی تشتی ئەم حەز ژى دكەين و مە
دېيىت بگەھىنى.

قىّجا ھەى خودان باوھر ئەگەر راستە، تە
دوعايىت ملياکەтан دېيىن دېيىت ب ۋى رەنگى
خوارى بى:

۱. ھەتا ملياکەت دوعا بۇ تە بکەن دېيىت نەپەنى
برايىت خۆ دوعايىان بۇ بکەى، و وان ھايىزى نە، و
ئەو ژ بيرا تە نەچن، و تو وان د دوعايىت خۆدا
پشکدار بکەى. قىّجا بەرى خۆ بده خۆ ئەرى تو
نەپەنى برايىت خۆ دوعا بۇ وان دكەى، و ئەو
نهيىت حازر و ئامادە يان نە؟ و ئەرى وەختى تو
دەستيىت خۆ بلندكەى تو ھزرا ھەقال و دۆست و
برايىت خۆ يىت موسىلمان دكەى يان نە؟

پیغه‌مبهري خودي (خ) دبیزیت: (دوعا مرؤفی)

موسلمان بُو برايى وى يى موسلمان و پشت ويرا
يا قهبويل كريي، و ده سهري وى ملياكه‌ته‌كى
دانىيىيە هەر گافا دوعايىه‌كا خيرى بُو برايى خو
كر، ئەو ملياكه‌تى هاتىيە دانان دئ بیزیت يا
خودى دوعا وى قهبويل بکە و خودى وەكى وى
دوعايى بدهته ته^(۳۹).

قىچا هەي خويشك و برايىت موسلمان ئەق
چەندە ژ تە دخوازىت : تو خويشك و برايىت خو
يىيت موسلمان د دوعايىت خۆدا ژ بىر نەكەي، دا
بگەھىيە بەر و بەرھەمەكى مەزن ژ خىروبىران.
و ئەگەر تو يى شارەزا و تىگەھشتى بى و تە
بقيت دوعايىت تە بىنە قهبويلكرن، و ملياكه‌ت ل

سەر دوعايىت تە بىزىن (ئىمین) ئانکوو يا خودى
دوعا وى قەبويلىكە، دوعا بۇ خۆ ب تىنى نەگە،
بەلى دوعا بۇ برا و هەقالىيەت خۆ بکە، و دېشت
وانرا دا ملياکەت ژى بۇ تە دوعا بکەن، و تو
بگەھىيە خىردا دنيا و ئاخرەتى. دايىكا دەردائى
دبىزىت؛ بابى دەردائى (٣٦٠) هەقال هەبوون
دوعا د نېيىزىت خۇدا بۇ ھەممىيان دكر، من گۆتى
ئەقە چىيە، تو دوعا بۇ ۋان ھەممىيان دكەى.
ئىنا گۆت: نىنە كەسەك نەپەنى برايى خۆ دوعا
بۇ بکەت ھەكە ئەو ھەردو ملياکەتىت خودى
دانايىن نەبىزىنى خودى وەكى وى دوعايى بىدەتە
تە، ئەرى ۋىجا ما ئەز حەز نەكەم ملياکەت دوعا
بۇ من بکەن.

۲- و ملياکهت دوعا بُو وي دکهنه ئەوي پشتى
نېيىزى ل جەئى خۆ بەينىت، و هەر يى ب
دەستنېيىز بىت ملياکهت دېيىژن: يَا خودى
گونەھىت وي ژىببە يَا خودى دلۇقانىيى پى
ببە.. ئەف خىر و خەلاتى هۆسا يى مەزن، و دگەل
هندى ژى ئەم مەرقان دېيىن، نزانن كەنگى
خلاسبوون، دا رابن وجەئى خۆ بەھىلەن و دەركەفن،
نەخاسمه روڭا ئەينى. ۋېچا بەرئى خۆ بدئى كا
چەند مەرق ب دەستىت خۆ، خۆ ژى خەلاتى
هۆسايى مەزن بى بار دکەن، وەختى ئەو لەزى
دکەن و زوى ژ جەھىت خۆ رادبن، ھېشتا دوو
تەسبىح نەكرين. پېغەمبەر (پەنچەنگە) دېيىزىت:
(ملياکهت بەردەوام دوعا بُو ئېيك ژ هەوه دکەن
هندى ئەو د جەئى نېيىزا خۆ دا بىت، ئەو جەئى

وی نفیّر لیکری، هندي ئە و دەستنفیّرا خو
نهئیخیت، دبیژن : یا خودى لى ببۇرە و
گونەھیت وی ژىببە، یا خودى دلقوانىيى پى
ببە^(٤٠). زانايى ناقدار ئين بهتال دبیژيت: هەر
كەسى بقىت گونەھیت وی بى زەممەت بىنە
ژىبرن بلا ژ دەست خو نەيەت و د دجهى نفیّرا
خۆدا بەمینىت پشتى نفیّزى دكەت، دا گەلەك
دوعايىت ملياكەтан و داخوازا گونەھ ژىبرنى ژ
وان بۇ بىتەكىن، چونكى دوعايىت وان يېت ب
هېقى و ئومىدىن، چونكى خودى دبیژيت:

﴿) ئانکوو / ﴾

بەرەقانىيى بۇ كەسى ناكەن ئە و نەبن ئە وىت
خودى پى خۆش.

٣- و ملياکهت دوعا بۇ وى دكەن ئەھى نفيّرا
ئيقارى و سپىدى د وختىدا دكەت و دپارىزىت،
و پارىزىيا وى ژى ئەفهىيە، ب رەنگەكى دورست و
پىدەۋى و د وختىدا و ب جەماعەت بىتەكىن.
پىغەمبەر (ص) دبىزىت: ملياکەتىت شەقى و
ملياکەتىت رۆزى د نفيّرا ئيقارى و سپىدىدا
دگەھنە ئىك، د نفيّرا سپىدىدا كۆم دبن، قىچا
ملياکەتىت شەقى بلند دبن و يېت رۆزى دمىن،
و د نفيّرا ئيقاريدا كۆم دبن قىچا ملياکەتىت رۆزى
بلند دبن و يېت شەقى دمىن، خودايى وان پسىيارى
ژ وان دكەت، هەوه چاوا بهندەيت من هىللان، دى
بىزىن ئەم چۆينە دەڭ و وان نفيّز دكىن و مە ئەو
هىللان و وان نفيّز دكىن، قىچا گونەھىت وان رۆزى
قىامەتى پويج بکە و ل وان ببۇرە^(٤).

٤- ئىن خوزىمە دسەحىجا خودا فەگىرىايە .

بهرى خو بدی خويشک و برايیت موسلمان کا
پاراستنا نقیّرا نیقّاری و یا سپیدی چ پیّقه
دھیّت، رۆزانه شەھەدان بۆ تە دەھ خودی
دھیّتهدان، و رۆزانه ملياکەت بۆ تە دوعا دکەن،
کو خودی گونەھیّت تە پویچ بکەت و رۆزا
قیامەتی ل تە ببوریت. ما دەم ۋى رەنگىيە
ھشیار بى سستىيى د چ نقیّزاندا نەکە نەخاسە
د ۋان هەردوو نقیّزاندا، و پتر يى لى ھشیاربە و
ل سەر يى رېدبه، دا بگەھىيە قى خىرا ھۆسا يا
مهزۇن، ئەوا ب وانقە گریّدایى، کو ئەۋۇزى
شەھەدىيى و دوعايانا رۆزانه يا ملياکەتانە.

ئە جەھى چارى يى ملياکەت بۆ مرۆڤى دوعا تىدا
دکەن ئەوه مرۆڤ نیقّری ل ھىقىيَا نیقّرا دىدا
بیت ئانکوو دلى مرۆڤى بەرددوام ب نقیّزیقە يى

گریدايى بىت و مروڻ نقيڙى بکهٽ و ل جهٽ خو
نهرابىت و ل هيقىيا نقيڙا دويقدا دبىت، و دبىت
تو بىڙى ما کي دشىت نقيڙهکي بکهٽ و ل جهٽ
خو نهرابىت ههتا وختى نقيڙا دى دهیٽ؟ ئهفه
يا ب زدهمهٽه، بهلى ب زانه ههمى شوٽل يىٽ ب
زدهمهٽن، بهلى بهرهم و فيقىيى شولى،
زدهمهٽى ل بهر مروڻى سٺك دكهٽ، ما تو
نابىنى پاله چهند زدهمهٽى دكىشىت و چهند
سەعەتان بهردهوام خوهى درېزىت هيقىيا كرى
يا ئىقارى و دبىت يا كىم ڙى بىت، و بزانه ئهقا
مروڻى موسلمان دگەھيتى، خو نقيڙى بگريت بو
نقيڙى نهيا كيمه.
و دبىت ئهفه ڙ فى چهندى ڙى بگريت وختى
مروڻ سونهتا خو دكهٽ يا كو دبىڙنى: (تحيه

المسجد) و مرۆڤ د جهى خۇدا بىت و ل ھىفىيَا
نېيىزى بىت، ھنگى بەرددوام ملياکەت دى دوعا بۇ
مرۆڤى كەن، و ئەگەر وەسا بىت، ئەقا مرۆڤ ل
مزگەفتىت مە دېينىت و لەزى ل نېيىزى دكەن، و
خۇچ ل ھىفىيَا موسىلمانىت رەخ و دۆرىت
مزگەفتى ناگرن، يَا خەلەتە و نەيا دورستە،
چونكى ئەو ب ۋى لەزى ژ دوعايىت ملياکەتان بى
بار دېن، و دېيىتە ئەگەر ئىندى ژى كەسىت
دۆرماندۇرىت مزگەفتى نەگەھنە نېقىزى. ئىمام
ئەحمەد ژ ئەبۇ ھورەيرە ۋە دگوھىزىت كو
پېغەمبەرى (عليه السلام) گۆت: (ئەۋى نېيىزى خۇل
ھىفىيَا نېيىزا دى دگرىت وەكى سوارەكى يە،
ھەسپى وى ژ بەر رازىبۈونا خودى ل سەر پشتا
خۇ ب ھىز و حىل ببەت و ملياکەت بەرددوام

دوعا بۆ دکەن هندى ئەو دەستنفیّزا خو
نەئیخیت، يان ژى ژ جەھى خو نەرابیت و ئەو
يیت د چەپەرەگى مەزنا^(٤٢).

ئەز بىزىم پشتى قى فەرە ئەم خەمى ژ نقىّزا
بخوين و نقىّز مە ب نقىّزا دېقە گرىدەت.
د خىركىن و خىرخوازى رىكەكا دىيە مروڤ پى
بگەھىتە دوعايىت ملياکەتان، ژ بەر هندى دقىت
ھەمى كاروبارىت مروڤى ب خىرى و باشىيىقە
يیت گرىدايى بن، و خىرا خەلکى بقىت و
باشىيى و خىرى بۆ وان بىزىت، وباشىيى نىشا
وان بدەت.

پىغەمبەرى خۇشتۇنى (محمد) (ص) دبىزىت:
خودى گونەھىت وان ژىدبهت ئەۋىت باشىيى و

خیّری نیشا خه‌لکی ددهن و ملياکهت و خه‌لکی
ئەرد و ئەسمانان ھەتا میرى د کونا خۆدا و ھەتا
نەھنگ دوعا بۇ وى دكەن^(٤٣).

قیچا يا فەره و پىيىدۇيە ئەم قى خیّری ژ دەستى
خۇ نەبەين و بگەھىنە قى خیّرا ھۆسا يا مەزن
کو خودى گونەھىت مروقى ببۇرىت و ملياکهت و
ھەمى تشت بۇ مروقى دوعا بکەن و رىكا قى
خیّرامەزن ژى ئەفەيە: مروقى باش و خیّرخواز
بىت و خیّری و باشىيى نیشا خه‌لکى بىدەت.

٦. سەرەدانا نەساخى ژى رىكەكا دىيە دوعايىت
ملياکهتان پىيىھە دھىيە عەلەيى كورى ئەبۇ تالبى
(جەنگىزىچى) دېيىزىت: من گول پىيغەمبەرى بۇو
(لەپەنچى) دگۆت: (نىنه موسىمانەك سېپىدى سەرا

موسلمانه‌کی بدهت ههکه حهفتی هزار ملياکهت
ههتا ئیقار لى دبیت دعوا بؤ نهکهن، و ههکه
ئیقاری سهرا دا، حهفتی هزار ملياکهت دعوا بؤ
دکهن. ههتا سپییده لى دبیت^(٤٤).

٧. رۆزانه ملياکهت دعوا بؤ مرۆڤیت مهرد دکهن،
ئهווیت مالی خۆ د ریکا خودیدا دمهزیخن و
مرۆڤیت چریک ئهווیت مالی خۆ د ریکا خودیدا
نهمهزخین دهستی خۆ دگرن خۆژ ڦان دوعایان
بی بار دکهن، بهلکی بهروفاژی ملياکهت نفرینان
ل وان دکهن، پیغەمبەری خۆشتقی (محمد) (ص)
دبیزیت: نینه سپییدهیهک ل سەر مرۆڤان بەھلیت
ههکه خودی دو ملياکهتان نەھنیزیت ئیک
دبیزیت: یا خودی تو شینی بده وی یی ددھت، و

يى دى دېيىزىت: يا خودى بۇ وى نەھىلە يى
چرىكىيى دكەت^(٤٥) و دان و نەھىلان دېيىت تو
هزر نەكەى بەس يا ب مالى تىيىفە گرىدایه، دان
دبىت هەر كەرمەكا دى بىت ساخلهمىيەكا باش.
دويندەھەكا باش. كار و كريارييت باش.... هتد. و
نەھىلان دبىت هەمى تشتان بگريت ساخلهمى و
تەوفيق و هارىكارى و دلخوشى.... هتد. و ئەق
مرۆقه يى چرىك ژ ئاخرەتى بى بار بۇو و يى ژ
ئاخرەتى بى بار بۇو، بلا وى مەلايىن هەبن، ب
راستى ئەو ژ خىرەكا مەزن بى بار بۇو، و دبىت
قى حەدىسى گرىدان ب قى ئايەتا پىرۋۇزقە

﴿
ھەبىت

() : ()

ئانکوو ھەر كەسى مالى خۆ د رىكا خودىدا
مەزاخت، و پاشى خۆ پاراست و فەرمانا خودى ب
جە ئينا، و باودرى ب بەحشتى ئينا، و كار بۇ كر،
ئەم دى رىكا وي بۇ كار و كريارييت باش خوش
كەين، ئەو رىكا بەرى وي بىدەتە سەرفەرازىيى، و
ئەفە و ھەر كەسى قەلسى و چرىيكتىيى بىكەت و
پاكى ب خىر و خەلاتى خودى نەبىت، و خۆ بى
منەت بدانىت، و باودرى ب بەحەشتى نەئينا، و
كار بۇ نەكر، و درەو دانا، ۋېنجا ئەم دى رىكا وي
بۇ كار و كريارييت نەباش خوش كەين، ئەو رىكا
بەرى وي بىدەتە زيانى، پاشى مالى وي بەرەقانىيى
ژى ناكەت و چو پاكىيى لى ناكەت دەمى دەرىت.

ـ ديسا بهردهوام ملياکهت دعوا بـ وان دكهـن
ئـهـويـت زـيـدـه تـوبـه دـكـهـن وـ لـ رـيـكاـ خـودـيـ دـزـفـرنـ،
وـ بـهـرـ ئـهـمـريـ وـيـفـهـ درـاوـهـسـتنـ، وـ مـلـيـاـكـهـتـ نـهـبـهـسـ
بـ وـانـ تـنـ دـعـاـ دـكـهـنـ بـهـلـكـيـ بـ وـانـ دـهـيـبـابـيـتـ
وانـ وـ هـقـسـهـرـيـتـ وـانـ وـ دـوـيـنـدـهـاـ وـانـ زـيـ.

﴿ خـودـايـيـ مـهـزـنـ دـبـيـزـيتـ: ﴾

() ئـانـكـوـوـ ئـهـويـتـ عـهـرـشـىـ هـهـلـدـگـرـنـ كـوـ

ملياکه‌تن، و ئەویت دۆماندۇر تەسبىح و حەمدا
 خودايى خۆ دكەن، و ب دورستى باوھرىيى پى
 دئىن و داخوازا گونه‌ه ژىبرنى بۇ ئەویت باوھرى
 ئىنايىن دكەن و دېيىزىن : يَا خودى دلۇقانى و
 زانىنا تە هەمى تىشت يېت ۋەگرتىن، ۋېجا
 گونه‌ھىت وان ئەویت تۈبەكرين و رىكا تە گرتىن،
 ژىببە و وان ژ ئاگرى دوزھى بپارىزە، يَا خودى
 تو وان خودان باوھران و يېت باش ژ باب و باپىر
 و ھەقسىر و دويىندەها وان بکە د بەھەشتا
 عەدەن و ئاڭنجىبۇونىيىدا، ئەوا تە سۆز و پەيمان
 پى دايىيە وان، نى تو يى سەردەستكار و
 بنەجھى، و وان ژ ئىزايىا خرابىيان بپارىزە و ھەر
 كەسى وى رۆزى تو ژ ئىزايىا خرابىيان بپارىزى

ئەفە بى شك تە دلۇقانى پى بر، و ئەفە يە
سەرفەرازىيَا مەزن.

قىيىجا بەرى خۆ بدئى هەى برايى مۇسلمان ھەى
خويشكا مۇسلمان كا ملياگەت دوعا بۆ كى دكەن،
و ھشىار بى وان دوعايىان ژ دەستىت خۆ نەبە، وى
رەنگى بە يى تە ھەزى قان دوعايىان دكەن، و بلا
تو ژ وان بى ئەقىت ئەق دوعايىه ژى دگرن چونكى
دوعايىت وان جەن ھېقىيى يە بىنە قەبۈلكرن.

دوعا ييٰت کي ٧ قه بويل دبن ٦٦

﴿ هر که سی مه رج و ریز و روشنیت دوعای
ب جه بینیت، دوعایا وی یا راست و دورست
بیت. ﴾

﴿ ئه و که سی د ته نگاھی یه کا مه زندا، و بزانیت
که س نینه وی ژی دهربیخت، خودی نه بیت، و ژ
دل و که ل دهستیت خو بلند بکهت، و دعوا بکهت
﴾

(/) هه روھکی ئه و سی بیت چوینه
شکه فتنی و ده رگه هی شکه فتنی لی هاتی یه گرتن،
پشتی زانی که س نینه وان رزگار که ت خودی
نه بیت دعوا ب باشترين کار و کرياريٰت خو کرن
و خودی ئه و رزگار کرن.

﴿ مِرْوَقْيٌ سَتَهُمْ (زُولُم) لِيَكْرِي، پِيَغْهَمْبَهَرْ (لِيَكْرِي) ﴾

دبیّریت: خوژ دوعایا مرّوقی ستهم (زولم)

لیکری بدهنه پاش ب راستی چو په رده د نافبهرا

دوعا وی و خودیدا نینه^(۴۶)، ژ بهر هندی زاناییت

مه دبیّزن خودی دوعایا ستهم لیکری قهبویل

دکهت، خو ههکه یی خراب و مسلمان ژی

نهبیت. و پیغهمبهار (لیکری) دبیّریت: خودایی

مهزن دبیّریته مرّوقی ستهملیکری ئهز ب هیز و

مهزناتییا خو کەم، ئهز دى هاریکارییا تە کەم و

تە ب سەرئیخم خو ههکه پشتى دەمەگى دى

بیت^(۴۷).

٤٦ - ئیمام بخاری و مسلمی فەگیراییه .

٤٧ - ئیمام ترمذی فەگیراییه .

﴿ مِرْفُقٌ بِرَوْزٍ وَيَوْمَ رِيقِينِغٍ وَپِيشْهَاوا

(خوندکار، بهرپرسی ئیکى) يى دادپهرودر،

پیغەمبەر (لەپەنگ) دبىزىت: ((سى كەسان دوعايانا

وان نائىتە قەگىران، پیشوايان دادپهرودر، و

رۆزىگەر هەتا فتارى دكەت، و دوعايىا ستهم

لىكىرى))⁽⁴⁸⁾ ديسا پیغەمبەر دبىزىت: ((سى يان

دوعايىاوان دھىتە قەبويلىكىن دوعايىا بابى، و

دوعايىا رېقىنگى و دوعايىا ستهملەكىرى))⁽⁴⁹⁾.

﴿ دوعايىا كورى ژ خودى ترس و يى قەنچ و

باش بۆ دەيىبابان. پیغەمبەرى خۆشتقى (لەپەنگ)

دبىزىت: ((ئەگەر دويىندەها ئادەمى مەركار و

كريارييت وى ژ دنيايى قەتىان و نەمان ژ سى

٤٨ - ئىمام ئەحمد و ترمىز و ئىبن ماجە قەگىرايە .

٤٩ - ئىمام ئەحمد قەگىرايە

ریکان نه بیت، کورکى باش يان كچەكا باش دعوا
بۇ بىكەت، زانىنەك باش خۇ هىلابىت مفای ژى
ودىگرىت، خىرەكا ھەر ھەى بۇ خۇ كربىت)^(٥٠).

﴿ دوعا يَا مَرْوَفَى مُسْلِمَانَ بُوْبَرَايىْ خۇ دكەت،
بەلى نەپەندىوى و پشت ويرا. پىغەمبەر (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
دېيىزىت: ((نىنە مَرْوَفَهَ كَى مُسْلِمَانَ دوعايى بۇ
برايى خۇ يى مُسْلِمَانَ پشت ويرا بىكەت، ھەكە
ملىا كەتەك نەبىيىزىتى بۇ تە ژى وەكى وى
دوعايى^(٥١).

﴿ دوعا يَا مَرْوَفَى تَوْبَهَ دار ئە و تە و با راست و
دورست.

٥٠- ئىمام موسى فەگىرايە

٥١- ئىمام موسى فەگىرايە

﴿ دوعا يَا وَيْ بِ شَهْفٍ هُشْيَارْ دَبَّيْتْ وَزَ خَهْوَا
خَوْ رَادَبَيْتْ . پَيْغَهْ مَبَهْرْ (لَهْجَهْ) دَبَّيْزَيْتْ : ((هَهْرْ
كَهْسَيْ شَهْفَيْ زَ خَهْوَ رَابَيْتْ وَبَيْزَيْتْ)

(وَبَيْزَيْتْ : يَا
خُودَى گُونَهْهَيْتْ مَنْ زَى بَبَهْ ، يَانْ دَوْعَا بَكَهْتْ
خُودَى دَى دَوْعَاهِيَّتْ وَقَهْبَوْيَلْ كَهْتْ وَهَهْكَهْ
رَابَوَ دَهْسَتْقَيْزْ شَويْشَتْ وَنَثَيْزْ كَرْ نَثَيْزَا وَدَى
هَيْتَهْ قَهْبَوْيَلْ كَرَنْ))^(٥٢) .

لُه‌گه‌ریت نه‌قه‌بوييل‌کرنا دعوايى^۷

دبیت هندهك دی دوعا کمن، و چول شوينى
نابىن، فيجا ژ بهر هندى دوعايان دھىلن و دوعا
ناکهن و دى بىژن: يا ژ خويه دوعايىت من
قهبوييل نابن، فيجا ما دى بوجى خۆ ب دوعايانقه
ودستينم.

بۇ ۋى مرۆڤى ئەوى دوعا دكەت و دوعايىت وى
قهبوييل نەبن دېيىزىن:
ئىك: دېيت تو بىزنى دوعا نىنە قهبوييل نەبىت،
بەلى قهبوييل‌کرنا دوعا ب سى رەنگانە.

﴿ يَا ئِيْكِيْ: كَا تَهْ چَ دَوْعَةَ كَرِيْيَهْ هَمَرَ ئَهْ وَ دَىْ
بُوْ تَهْ بَ جَهَ ئِيْتَ، وَ ئَهْ وَ دَىْ بُوْ تَهْ چَ بَيْتَ، وَ

هنگى دېيت تو شوکرا خودى بكهى كو دوعايانا ته
قەبۈلكرى.

﴿ يا دووئ ئە و داخوازا ته كرى و هەوجەيىا
ته بلندكىرى، خودى دى شوينا وى هەوجەيىيى يَا
ته بلندكىرى، بۇ ته هەوجەيىيەكا دى قەتىنەت كو
ئە و هەوجەي بۇ ته ژ وى چىتە، ياتە
داخوازكىرى و ۋىيائى، چونكى خودى چىتە خىردا ته

﴾ دزانىيت

(/) . دېيت هەوه تىتەك نەۋىت و
ئە و ب خۇ يَا باش بىت بۇ هەوه، و دېيت ھوين
حەز تىتەكى بkehن، و ئە و ب خۇ خرابى بىت بۇ هەوه
و خودى دزانىيت ﴿ كا خىردا هەوه دچ دايىه ﴾ و
ھوين نوزانىن.

﴿ رهنگى سىيى ئەفھىيە: بۇ تە دھىلىت بۇ رۆژا

قىامەتى و دكەتە تەرازىيَا تەدا و تەرازىيَا تە يَا
خىرا پى گران دكەت.

و راستىيَا ۋى چەندى حەدىسا پىغەمبەرى

خۆشتقى (محمد) ﷺ ديار دكەت، وەختى

دېيىزىت: (نىنە مۇسلمانەك دوعايىھەكى ژ خودايى

مەزن بكەت گونەھ و برينا مروۋانىي تىدا

نەبىت، هەكە خودى ئىك ژ سى تشتان بەرانبەر

نەدەتى : يان دى لەزى ل دوعايىا وى كەت وەكى

وى خوازتى دەتى، يان دى بۇ ھىلىت بۇ رۆژا

قىامەتى، يان دى پى نەخۆشىيەكا وەكى وى ژى

دەته پاش - ئىنا سەحابىيان گۈت - پا ئەم دى

گەلەك دوعايىان كەين؟ ئىنا پىغەمبەرى (ﷺ)

گوت: خودى دى پتر دته ههوه^(۵۳). قيچا ژ بەر
هندى دقيقت چو جaran مرۆڤ دوعا نەھيليت،
چونكى دوعا نينه بهلاش بچىت يان ژى رەنگەكى
ژ رەنگىت بۇرى نەقەبويلى بىت.

يا دووئى: باشهكى دېيزيت: ئەو تشتى مرۆڤ
دخازىت و دوعا بۇ دكەت خىرا مرۆڤى تىدايە،
خودى چىتر دزانىت كا خىرا مرۆڤى د چ دايە، و
هەر ژ بەر هندى ژى خودى ئەم دكەت ﴿

﴾. و ئەف

چەندە چەند جaran بۇ ھەممىيان چىبوويم، مەدا
داخوازا تشهىدى كىرىيە و ئەم ھەممى دلى خۇ د

گهل بووينه، پاشي ئەم پەشىيمان بووينه. قىچا ز
بەر هندى دېيت گەلهك تشتان ئەم دى خوازىن و
دوعا بۇ كەين و ئەم نوزانىن کا پاشەرۆزى ئەو
تشت د خىرا مەدايە ئان نە؟ و خودى چىتر
دزانىت و خىرا تە دېيت بۇ تە ب جە نائىنىت، ز
بەر هندى دېيت کا خودى چ بۇ تە ۋىايە و
نقيسايە دېيت تو يى پى رازى بى، و دېيت
نمواونەيا نەساخى د گەل دوختۇرى بەرچاقى مە
ھەمەيان بىت. نەساخ دى ھنده رەنگىت دەرمانى
ز دوختۇرى خوازىت، بەللى دوختۇر دى وى
دەرمانى دەتى يى د خىرا ويدا، نە ئەو دەرمانىت
وى خوازتىن چونكى دوختۇر چىتر وى دزانىت کا
چ بۇ وى يى باشه و ج نە.

و ههرهوسا وختن تو دوعایی دکهی خودی چیتر
ته دزانیت کا ئهو تشتی ته خوازتی د خیرا
ته دایه ئان نه و دی وی کەت یا ئهو دزانیت نهیا
تو دخوازی.

یا سیبی: وختن دعوا ته قهبویل نه بیت دفیت
تو بەراهیکى بەرئ خۆ بدهیه خۆ، ول خۆ^۱
بزفری کا بۆچى دوعاییت ته قهبویل نابن، ئەرئ
چ کیماسى د تەدا هەیه؟ و کا ئهو چ تشه ل دەق
ته ریکا قهبویلکرنیدا دراوهستیت، چونکى
خودایی مەزن ئەمر دکەت:

(ئانکوو چ نەخۆشىيَا) / (﴿

بگەھیتە ته هەر ژ ته ب خۆیە، فیجا ژ بەر
هندى ھویرك ول سەر خۆ بەرئ خۆ بده خۆ، و
ل خۆ بزفرە و بەرئ خۆ بده گونەھیت خۆ و

^۱ مەسىھىمەن، دەرىجى دەرىجى، ۱۹۷۰، ۲۳۵-۲۳۶.

بزانه ئىك ژ سزايىت گونه‌هى يىيت دنیاىي بەرى
يىيت ئاخىرەتى ئەفھىيە : دكەفيتە بەر دوغاىي و
ناھىلىت قەبويلى بېيت. چونكى دېيت دوغايا تە
ژ لەشكى گونەھكار بلند بېيت يان ژ لەشكى ب
حەرامى مەزن بۇوى، ۋىجا چاوا دى قەبويلى
بېيت؟!

پىغەمبەر (ص) دېيىزىت: (ج تاشت قەدەرى
نادەتە پاش دوعا نەبېيت و چ ژى درېئەز ناكەت
باشى نەبېيت و ب راستى مرۆڤ ژ رزقى خۆ دېيت
ژ بەر وى گونەها وى كرى)^(٥٤).

يا چارى: بەرى خۆ بده خوارن و ۋەخوارنا خۆ كا
حەرام تىيکەلى نەبوويم، چونكى يى بقىت
دوغاىيىت وى قەبويلى بىن، دېيت باشى يى هشىار

بیت، و ب چو رهنگان تیکه‌لی حهرامی نه‌بیت، و
چو هیچه‌تا بؤ خو نه‌گریت بیزیت: سویکا ئه‌فرؤ
و شولى ئه‌فرؤ يى وەلیھاتى، هەكە مروف
ددرگەھیت حهرامى نه‌قوتیت مروف نازیت. ب
راستى ئه‌قە ژ بانگ و ئاوازیت شەیتازىنە،
خوارنا حهرامى عیبادەتى مروقى پويچ دكەت و
دواعییت مروقى ژى. پیغەمبەر (پیغمەبر) دبیزیت:
(پشتى سەعدى كورى ئەبى وەقاسى گۆتىيى بؤ
من دوعا بکە ئەز ژ وان بم يېت خودى دوعاییت
وى قەبۈيل دكەت، ئينا پیغەمبەرى (پیغمەبر) گۆت:
(ھەى سەعد خوارنا خو حەلال كە دى ژ وان بى
يېت دوعاییت وان قەبۈيل دبن، ئەز ب وى كەمە
يى جانى موحەممەدى د دەستى ويدا زەلامى
ھەى پارىيەگى ب تىن ژ حهرامى دھافیزیتە د

زکی خودا چل روژان ژی ناهیتە قەبويلىكىن، و
ھەر بەندەيەكى گۆشتى وى ب حەرامى و ب
سەلهق (ريبابى) راببىت ئاگر ھەزى وىيە^(٥٥).

باش بەرى خۇ بدى ھەى خودان باودر، كا حنىرا
پارىيەكى ب تنى ژ حەرامى چەندە؟! ناهىلىت
عىبادەت و دوعايىت مروقى د چل روژاندا بلند
بىن و بىئنە قەبويلىكىن، پا تو چ دېبىزى بۇ وى يى
د ناڭ حەراميدا خەندقى؟!

و چو شك تىدا دوعا قەبويلى كەرمەكا زىدەيا
مەزنه، ھەچىيى ژى زرباربوو و ژى بى پشك و
باربوو، ب راستى ئەو ژ خىر و كەرمەكا مەزن
بى باربوو، چونكى دوعا دەخ خودى زىدە يا ب
قەدرە، و بەسە تو بزانى پىغەمبەر (ع)

دېيژيت: (قەدرترين عىبادەت دەخودى دواعىيە)^(۵۶). و چونكى دعوا بەلا و نەخۆشىيېت مەزن يېت ھاتىن و نەھاتىن ژ مروفى ددته پاشى.

ول سەر فى پىغەمبەرى خۆشتقى ئەمەر دكەت: (زەلامى هەى يى وەغەردىيە و سەر قەھقەز و تۆزگىيە، دەستىت خۇ بلند دكەتە عەسمانى يا خودى يا خودى و خوارنا وى يا حەرامە و فەخوارنا وى يا حەرامە و جلکى وى يى حەرامە، و ب حەرامى يى رابووى، قىيىجا ما چاوا دى ژى هېيە قەبۈلكرن)^(۵۷).

٥٦ - ئىمام ترمىزى وئىبن ماجە فەگىرايە .

٥٧ - ئىمام موسىم و ئىمام ئەحمد فەگىرايە .

يا پىنجى: بەرى خۇ بدى گافا تو دوعايى دكەى
كا دلى تە يى چاوايە؟ و كا ب راست و دورستى د
گەل خودى يە؟ و ترسا خودى ب دورستى تىدا
ھەيە ئان نە؟ و كا تو ھەست ب مەزناتىيا خودى
ب راست و دورستى دكەى ئان نە؟ چونكى خودى
دوعا ژ دلى بى ئاگەھ و هاي ژ خۇنە، قەبويل
ناكەت، راسته دوعا دەرمانەكى كارىگەرە و يى ب
ھىزە، بەلى بى ئاگەھىيا دلى ھىزَا وى لواز دكەت
ھەروەكى حەرامى ھىزَا دوعايى لەواز دكەت.
(عبدالله) يى كورى (امام احمد) ژ بايى خۇ
قەدگوھىزىت و دېيىزىت: (نه خۆشى و بەلايەك
گەشتە ئىسرائىل ييان، ئىنا دەركەفتەنەكى
دەركەفتەن - دا پىكىفە بۇ خۇ دوعا بکەن - خودى
وەھى بۇ پىغەمبەرى وان ھنارت كو بىزىتە وان:

هويين ب لهشىت پيس (گونه‌هكار) دهركه‌فتينه
دهشتى، و هويين هنده دهستان بلندكەنه من، يىت
هەوە خويين پى رېتىن، و هەوە خانىيېت خۆ پى
تىرى حەرامى كرین، و پشتى كەربا من ل سەر
ھەوە زىدەبۇوى، ژ نوى دېيتە لاف لاقا ھەوە. چو
بۇ ھەوە ژ من زىدە نابىت دويركه‌فتنا ھەوە ژ
من نەبىت.

پسيار ژ پىبراهيمى كورى ئەدھەمى ھاتەكىن:
بۇچى ئەم دوعا دكەين ژ مە ناھىئە قەبۈلکرن؟
ئينا گۆت: چونكى ھەوە خودى نياسى و ھەوە
كوهدارىيا وي نەكىر، و ھەوە پىغەمبەر نياسى و
ھويين دويىف رىكا وي نەچۈن، و ھەوە قورئان
نياسى و ھەوە كار پى نەكىر، و ھەوە كەرەم و
نیعمەتىت خودى خوارن و ھەوە شوڭرا وي نەكىر،

و ههوه به حهشت زانی بهلی ههوه ریکا وی
نه گرت، و ههوه جههنم زانی و هوین ژی
نه رهفین، و ههوه شهیتان نیاسی و ههوه شهری
وی نه کر، و هوین د گهله ریکه فتن، و ههوه مرن
زانی و ههوه کاری خو بُونه کر، و ههوه مری
فهشارتن و ههوه درس و چامه بُون خو ژی
نه گرتن، و ههوه عهیب و کیماسی ییت خو هیلان
و هوین ب کیم و کاسی ییت خه لکیفه مژویل
بوون.

یا شهشی: به ری خو بدی کا تو د راستا فهرمانیت
خودیدا یی چاوانی ئه ری تو بھر ئه مری خودیقہ
یی را و هستیایی ئان نه؟ ئه ری تو ریز و ته قدیری
ددییه ئه حکام و تو خیبیت خودی؟ ئان ژی ب
کریار و گوتنيت خو ددییه سهر؟ و بزانه مهرجی

قەبۈلۈكىندا دوعايى ئەوە تۈزى بەر ئەمرى
خودىقە يى راودىستىيلى بى و نەددىيە سەر
فەرمان و ئەمرىت وى، چونكى ئايھەتا قورئانا
پىرۆز ۋى چەندى باش دىيار دكەت ﴿

(/) موجاھد دبىزىت: ئانکوو بلا ئەو دويش
ئەمرى من بھىن وى بکەن ئەوا ئەز ڙى دخوازم و
فەرمانا وان پى دكەم ڙ گوھدارىيى و باوهرى پى
ئىنانى.

يا حەفتى: بەرى خۇ بدى کا دوعايىا تە چ رەنگە
گونەھ تىيدايه ئان نە؟ و کا ئەو دوعا تو دكەى کا
يا دورستە يان نە؟ يان کا تو ب دورستى دوعايى
دكەى؟

پیغەمبەر (ص) دبىزىت: بەردەوام دوعايىت
بەندەيان دى هىنە قەبويلىكىن ھندى دعوا ب
گونەھى و خرابىي و برينا مروقانىي
نهھىيەكىن^(٥٨). و گونەھەر تىشەكى خەلەت و
نەدورست و خودى ژى نەرازى دگرىت، ۋېجا كا
بەرى خۇ بدى كا دعوا تە ژۇنىيە ئان نە؟
و برينا مروقانىي ھەمى ماھىن مروقان دكەفنه
بەر، ئەرى ئەق دوعايىا تو دكەي ۋى رەنگى نىنە؟
چونكى ئەگەر ب ۋى رەنگى بىت دعوا تە گونەھ
تىيدا بىت، يان مافخوارنا ئىكى تىيدا بىت، خودى ژ
تە قەبويلىكىن ناكەت.

يا ھەشتى: ديسا نابىت لەز ل قەبويلىكىن دوعايىي
بىتەكىن. پىغەمبەر (ص) دبىزىت: (دوعايىا

ههوه دى هىيٰته قهبويلكرن هندى هوين لهزى لى
نهكەن.. ئينا گوتىن: هەى پىغەمبەرى خودى
لەزلىكرن چاوايىھە ئينا گوت: دى بىزىت: من
دوعا كرن و من دوعا كرن و من نەدىت دوعايىت
من هاتنه قهبويلكرن، ۋېجا دى وەستىت و دوعا
ھېلىت).^(۵۹).

ۋېجا ئەگەر بەندەھىي گوت: من دوعا كرن، بەلى
بۇ من قهبويل نەبىن : خلاس وى دوعايىا خۇ
پىج كر، وب چو رەنگان دوعايىا وى قهبويل
نابىت، نە ئە دوعايىا كرى ژى دەھىتە قهبويلكرن،
و نە تىشتكى دى شويىنى چىدبىت، و نە خىر بۇ
دەھىنە نقىسىن، چونكى لەزكرن و گوتنا بەندەھىي
ئەڭ دوعايىه قهبويل نەبۇو، دوعايىان ژ ۋان ھەر

سی رهنگیت قهبویلکرنی دشوت و رویت دکهت،

چونکی وەختى دېيىزىت دوعايىت من قهبویل

نەبۇون ئەفە بىھىقىيە، و مەرۆقەت زىدە

گونەھكار و سەتكار پىيغەتر ژ رەحىم و

دلۋقانىيَا خودى بىھىقى نابن، ھەروەكى

خودايى مەزن ئەمر دکەت: ﴿

(/) ئانکوو ب ﴿

راستى كەس ژ رەحىما خودى بىھىقى نابىت

ئەويىت گاور و سەتكار نەبن.

ژ بەر ھندى دەيىت كەس بىھىقى نەبىت، و چو

وى ژ دوعايىان نەدەته پاش. سوفيانى سەورى

دېيىزىت: بلا چ مەرۆقى ژ دوعايى نەدەته پاش، و

بىھىقى نەكەت، چونكى خودى دوعايىا

خرابتىن چىكىرى قهبویل كر شەيتانى گۆت: يا

خودى من بھيّله هەتا رۆژا قيامەتى من نەمرىنە،
خودى گۆتى: تو يى مۇلەت دايى.

و بلا بەندە دوعا ياخۇن نەبىزىت: ئەگەر تە ۋىا
فلان تشتى بىدە من يان ۋى دوعايى ژ من قەبويلى
بىكە. پىغەمبەر (ﷺ) دېبىزىت: (ئەگەر ئىكى ژ
هەوە دوعا كر بلا دوعا خۇقىقەبرىت و نەبىزىت
يا خودى ئەگەر تە بقىيت بىدە من، چونكى ب
راستى كەس نىنە خۆرتىيى ل خودى بکەت)^(٦٠)
و د رىوايەتەكا دىدا دېبىزىت: (بلا نەبىزىت: يا
خودى گونەھىت من ژىبىبە ئەگەر تە بقىيت يا
خودى دلوقانىيى ب من ببە ئەگەر تە بقىيت).

خله ڏييٽ دوعاکه ران

پڇڏئي يه مرؤُف یڻ هشيار بيت، و دوعا ب رهنگي
دورست بکهٽ و نه کهٽ فیته د چو خله تىياندا
و دختي دوعايي دکهٽ، دا خودي به ره گهٽي
بيخيته دوعاييٽ وي، و کومه کا خله تىيان ييٽ
ههين گله ک دوعاکه ر دکهٽ فنه تيٽدا، دي بو ته
ئاش گه را کهٽ دا خو ڙي بپاريزي و ئه وژي

ئه ڦنه:

﴿ دوعاکرن ب نافن ئيکي دي غهيرى خودي،
فيجا ئه و چ دار بيت يان بهر بيت يان مهر قه د و
مرؤُف بن، نابيٽ مرؤُف هه وار کهٽه که سه کي ڙ
بل خودي و دھيٽ دوعا ئيکس هر ڙ خودي بکهٽ دين

و نه‌یا دورسته ب چو رهنگان دعوا ژ غه‌یری
خودی بیته‌کرن.

﴿نفرينان ل خو بكهت، هنده مروف ئهگهـر
نه خوشىـيا وان گـران بـوو، نـفريـنان ل خـو دـكـهـن، و
دـوـعا نـهـمانـيـ بـوـ خـوـ دـخـواـزـنـ وـ دـكـهـنـ، وـ ئـهـقـهـزـىـ
يا خـهـلـهـتـهـ.﴾

قهـيسـ دـبـيـزـيتـ: ئـهـزـ هـاتـمـهـ دـهـ (ـخـبـابـ)ـيـ كـورـىـ
(ـئـهـرـتـىـ)ـ دـ حـهـفـتـ جـهـارـاـ لـهـشـىـ وـىـ هـاتـبـوـوـ
داـخـكـرـنـ، ئـيـنـاـ گـوـتـ: (ـئـهـگـهـرـ ژـ بـهـرـ هـنـدـىـ نـهـبـايـهـ
پـيـغـهـمـبـهـرـيـ (ـلـيـلـيـقـ)ـ ئـهـمـ يـيـتـ دـايـنـهـ پـاشـ وـ
نهـهـيـلاـيـهـ ئـهـمـ نـفـريـناـ لـ خـوـ بـكـهـيـنـ، ئـهـزـ دـاـ دـوـعاـ
مرـنـىـ بـوـ خـوـ كـهـمـ)ـ^(٦١). دـيـساـ پـيـغـهـمـبـهـرـ (ـلـيـلـيـقـ)
دبـيـزـيتـ: (ـكـهـسـ ژـ هـهـوـهـ ژـ بـهـرـ نـهـخـوـشـىـيـهـ كـاـ بـ

سه‌ری وی هاتی داخوازا مرنی بُو خو نه‌که‌ت، و
نه‌که چو چاره نه‌بیت هه‌ر دی داخوازا مرنی
که‌ت، بلا بیزیت: یا خودی من بهیله ساخ هندی
مانا من د خیرا مندا بیت و من بمرينه هندی
مرنا من د خیرا مندا بیت) (۶۲).

لهز ل سزاکرنا قیامه‌تی: و هکی مرؤوف بیژیت:
یا خودی ئه و ئیزاایا دی تو روژا قیامه‌تی دهیه
بهر من د دنیاییدا بده من، دا روژا قیامه‌تی
بچمه به‌حهشتی و یا دورست دعوا سلامه‌تکرنییه
بۆ دنیا و ئاخره‌تی.

ئەنەس دېيىزىت: پىغەمبەرى (ص) سەرا
موسالمانەكىدا ھند لەواز ببۇو ھەتا وەى
چىچەلۈكەكى لى ھاتىوو: ئىنا يىغەمبەرى (ص)

گوتى: ئەرى تە بۇ خۇ دوعايەك دىكى؟ گوت: بەلى
من دگوت: يا خودى ئەو سزايا تە بۇ من د
ئاخرەتىدا داناىي لەزى بۇ من لى بکە د دنیايىدا
ب سەرى من بىنە. ئىنا پىيغەمبەرى (ﷺ) گوت:
(وهى (سبحان الله) تو نەشىي خۇ ل بەر بىگرى تە
بۇ نەدگوت:

﴿٦٣﴾ ئانکوو يا خودى د
دنیايىدا باشى و خوشىيى بىدەمە و ئاخرەتى ژى
باشى و خوشىيى بىدەمە و مە ژ ئاگرى
جەھنەمى بپارىزە.

﴿ دوعاکرن ب تشههکی موخالفی شهريعه‌تی:

ودکی بیژیت: خودی فلان موسلمانی نه به
به حهشتی.

﴿ دعوا گونه‌هی بکه‌ت: ودکی بیژیت: ئه‌ی

خودی وئی هه بھیله د گونه‌هیدا يان فلان كه‌سی
ل سه‌ر گاوری‌بی بمرینه يان فلان كه‌سی
بهرهنگاری گونه‌هی بکه.

﴿ دعوا نه خوشی‌بی د ناقبه‌را مرؤوفیت ئیکدا،

کو بیژیت: يا خودی ناقبه‌را فلان و دهیکا وئی يان
ھەر كه‌سی دی‌بی مرؤوفی وئی نه خوش بکه، يان
ناقبه‌را فلان و هەفسه‌را وئی.... يان ناقبه‌را
موسلمانان..... و هتد.

﴿ دعوا بکه‌ت بؤ تەجريبە، كا خودی دى

دعاییت وئی قەبویل كەت ئان نه؟

﴿ دوعا خيرى بكهت، دا خرابى يى بkehت ودكى: ﴾

دوعا مالى و دهسته لاتى يى بkehت دا خو مهزن
بkehت و موسلمانان بىشىنيت.

﴿ دوعا بؤ خو نه كهت و ههر خو بهيلите ب ﴾

هيفىيا دوعايىت غەيرى خوقە، ب هجهتا هندى
ئەو يى گونەھكارە، فيجا ئە دوعا ناكەت، و ژ
وييەھ و يىيەھ دخوازىت بؤ دوعا بکەن، و ئەو ب
خو چوجار دوعا بؤ خو ناكەت.

﴿ كيم ئومىدى و بى هيقى بىوون: دبىت هندە ﴾

مرۆفان نەخوشى يەك گەھشتبيتى بؤ جەربە كرنا
وى كا بىنفرەھىيا وى چەندە، فيجا شەيتان دى
بؤ بىزىت يا ژ خۆيە ئىشا تە هندا مەزنه خو تو
دوعا ژى بkehى هەر قەبۈل نابن، و ئەفە يا
خەلهەتە دېيىت ئەم بزانىن خودى خودان شيانە ل

سهر ههمى تشتان هه تشتى بقىت : هه بيت دى
هه بيت، خو ئىش و نه خوشىيا مرؤقى چهندى
مهزن بيت. بهرى خو بدئ ئەفه زەگەريا
پىغەمبەرە، زارۋەك نەدبوون، و هەفسەرا وىزى ژ
عوزرا خلاس ببۇو، و زارۋەك نەدبوون، بهلى د
گەل هندى ژى بى هيقى نەبۇو، و دوعا كرن

(. ياخودى تو زنك خو
دويندەھەكا پاقز بده من ب راستى تويى دوعا ودرگر.
خودى دوعا وى قەبۈيل كر)

(/) فيجا ملياكەتان گازىكىرى، و
ئەول سەر نېيىزى يى راوهستىياتى بۇو د

میحرابیدا، گوتني: خودی مزگینی یا یه حیایی
ددته ته، باوهریی ب هاتنا په یثا خودی
کو عیسایه دئینیت و سه روهر و خوراگره و
پیغه مبه ره که ژ قه نجان.

قیجا دفیت ههی مسلمان تو چو جاران بی هیقی
نه بی، و دعوا نه هیلی، لی مخابن ئه فررو چهند
ههنه دعوا بو کوری خو یان کچا خو ناکهن، و
ددهست ییت ژ دوعایی به ردایین، ب هیجھ تا هندی
یا ژ خوییه چینابن، ما دی بوچی دعوا کەم؟! ئەف
مرۆقی هوسا چاوا ژ ره حما خودی بی هیقی
دبیت؟ ئەری ما نوزانیت خودی دوعاییت دایبابان
قەبوييل دكھت، ئە فررو نه سوبهھی، و ئە و دعوا
ھەکە د ژيانا بابیدا قەبوييل نه بwoo، دبیت پشتنی
وەغەرکرنا وی بو خو تۆبە بکھت و خیرا وی

بگههیته وان دهیبابان، و يا دى ما دایباب ژچ
يیت خوسارهتن ههکه بهردوام دوعا بکەن.

ديسا وەكى ۋى هەكە تو بىزىيە ئىكى دوعا بۇ
موسلمانان بکە : خودى وان بکەتە ئىك، و كار و
بارىت وان بۇ وان راست و دورست بکەت، و
ساناهى بکەت، و هاريكارىيا وان بکەت، دى سەرىنى
خۆ هەزىنيت و دى بىزىت: يا ژ خۆيە موسلمان
بىنە ئىك ئەقە قەت نابىت، و ئەق بى
ھىقىياتىيە هەمى يا خەلەتە و نەيَا دورستە.

﴿ دوعا ب ھنده نافىت خودى بىتەكىن نە د
قولئانىدا ھاتىن و نە د حەدیسا پىغەمبەريدا
﴾ (لەرگەن).

﴿ ديسا ژ خەلەتىيان زىدە دەنگ بلندى ب
دوعايى.﴾

﴿ ديسا ژ خهله‌تىيان دوعا ب حهزكرنا خوديّه

بىّته گريدان و بىّزىت: يا خودى ئەگەر تە بقىت
ئەگەر تو حەز بکەي.

﴿ ديسا ژ خهله‌تىيان د وختى دوعايىدا دل يى

بى ئاگەھ بىت، و ترسا خودى تىيدا نەبىت، و دلى
مرۆقى دورستى د گەل خودى نەبىت، و
خوشكاندن تىيدا نەبىت.

خەلگ و دوغا

ئەم دشىين بىزىن خەلگ بەرانبەر دوعايى چەند
جوينەكن و هەر ئىك ب رەنگەكى يە:

ا. ھندە مروڻ يېت ھەين دوعا ژ خودى دکەن بو
ھەمى كار و باريٽ خو، يېت دنيايى، هوير و
گران و ئاخرهتا خو ژ بير دکەن، و خەما وان يا
ئىكى و دويماهىيى دنيا ب تنى يە، و دهڻ وى بلا
د دنيايىدا حالى وى يى خوش بيت، وى چو
كىماسى نەبن، هەر ئەفه ل دهف وى يا فەره، و
خەما ئاخرهتا خو ناخوت، و دکەفيته دافىت
شەيتانى و دھيٽه خاپاندن، و دبىزىت: کا دى بلا
خودى د دنيايىدا باش بدهته من، و ئاخرهتى ژى
خودى يى كەريمە، و دلوقانى يا وى يا بەرفەھە،

و نوزانیت خودایی مهزن ئەم ل ۋىچەندى يىت
ترساندین وەختى دېلىزىت: ﴿

() / () بلا ژيانا ﴿

دنيايى هەوە سەرداňەبەت، و بلا شەيتان هەوە ب
كەرەما خودى نەخاپىنىت و سەردا نەبەت ﴿ كو
ھوين گونەھان بىكەن و بىزىن كەرەما خودى يا
مهزنە و تۆبە نەكەن ﴿.

بەلى مخابن چەند ڙ مە ۋىچەندى ھاتىنە
خاپاندىن. و ماقى ھەر مرۆڤەكى ھەيە ب گشتى و
مرۆڤى موسىلمان ب تايىبەتى ئەو بۇ خۇ دوعا
دنيايى بىكەت، و ھەر تىشى ھەوچە بىتى، چ يى
بچويك بىت چ يى مەزن بىت، و دوعا دەف
خودى دوعايىھ و خودى حەۋى دكەت، و دېلىت
چو موسىلمان دوعايىا خۇ ب كىيمى نەدانىت، و ھەر

ئىكى هەوجەيىيەكا جودا يا ھەى، دېيت دعوا
ئىكى چەند پارىيەك بن برسا وى بشكىنىت، و
دېيت دعوا ئىكى دى چيايەكى زىرى بىت، و
دوعايىت موسىمانان ناهىنە بازىنكرن، خەمېت
خەلکى و تەنگافى و گرفتارى و ھەوجەيىيەت
وان گەلهەن، و پاكى و پاقۇرى بۇ وى خوداى بىت
ئەۋى ئەو كريه د ھەر دلهكىدا پىقە مژوپىل
بېيت، و ب خەم بېخىت و ب كەيف بېخىت.

راستە ئەفە ماقى مروققى موسىمانە دعوا دنیايى
بۇ خۆ بکەت، و چو گونەھ و زيان د ۋىدا نىنە،
بەلى خەلەتى و ھەمى خەلەتى ئەفەيە خەما وى
بەس دنیا ب تىن بىت و ئاخىرەتى ژ بىر بکەت.

و خودى دېيىزىت: ﴿

(. نەخىر نەكwoo هوين ل) / (﴿

هاتنا روڙا قيامهٽي ب شکن ڙ بهر هندئ ههوه
پشت گوهئ خوڻه هافيتىي ٻهلى هويين ل
دنياين ب لهزن هويين گلهك حهڙي دكهنه
و پشتا خو ددهنه ئاخرهٽي.

و دبىزيت:

(ههـ) (/ :) (

كهسي ڙيان و خه ملا دنياين ٻ تني بقىت
ئهم دئي بي كيماسي به رانبه ر كاري وان دهينه وان
و د دنيايندا چو ڙ وان نائيته كيمكرن، و ئه قان د
ئاخرهٽيدا ڙ ئاگري پيقه تر چو يي دى بو نينه و
كار و كرياريٽ وان د دنيايندا كريين د ئاخرهٽيدا

﴿ پويچ بعون، و کاري وان دکر ههمى يى پويچه
چونكى بو خودى نەھاتىيەکرن .﴾

﴿ و ديسا دېيژيت:﴾

﴿ (/) هەوە پەرتال و متابى دنیايى

دېيٽ و خودى خىرا ئاخرهتى بو هەوە دېيٽ.
و پىندىيە بزانىن : دنيا نەھەمى تىشته و نە
دويماهىكا مرۆقىيە، بەلكى دەستپىكە بو
ودغەرەكى درىز، و هندى كەل و پەل و متابىت
دنیايى هەبن بەرانبەر يىت ئاخرهتى نابنە ج، و
خوشىيىت دنیايى يىت دوى كورتن، لەوا خودايى
﴿ مەزن دېيژيت:﴾

﴿ (/) ئاخرهت چىتە و خودان مانە و ب

﴿ دۆمترە و دېيژيت:﴾

(/) ئەف ڙيانا دنيايي ڙ مژويلى و

ترانهيان پيڻه تر نينه و ڙيان راست ڙ يانا
ئاخرهتى يه ﴿ چونکى نه مرن تىڏا يه و نه
نه ساخى و نه خهم و نه و هستيان ﴾ ئه گهر
بزانن. و دبىڙيت:

(/) و هندى ڙيانا دنيايي يه ڙ

خهمل و خير و بهرتالى خار پيڻه تر نينه.
پيڻه مبهر (لچنچن) دبىڙيت: (روڙا قيامه تى يى پتر
هه مىيان خوشى د نياييدا برین دى ئىن
جاره کى تنى دى د جه هنه مى هه لين و دى
بيڙنى ته خوشى يه ک تنى د ڙيانا خودا ديتى يه؟
دى بيڙيت قهت من چو خوشى نه دتى يه. ئەفه
ئه وه يى ڙ هه مى خه لکى ب خير و خوشيت، و
دى يى ڙ هه مى خه لکى عه ردى حال نه خوشتر

ئىن و جارهكى ب تنى كەنە د بەھەشتىدا و
دەرئىخن، دى بىزنى تە نەخۆشىيەك ب تنى ژى
د ژيانا خۇدا دىتىيە؟ دى بىزىت: قەت من چو
نەخۆشى نەدىتىنە^٤. و ئەفە ئەوه يى ژ
ھەمىيان پتر نەخۆشى برىن).

قىجا بەرئ خۇ بدى هەى خويشك و برايىت
موسلمان، كا بھايى دنيايى چەندا كىمە بەرانبەر
ئاخرەتى و يى خەما وى بەس دنيا، بلال
ھىقىيا كەرەما خودى نەبىت رۆژا قيامەتى،
چونكى خودى دى وى ژى بى پشاڭ و بار كەت، و
خودى دبىزىت:

() / () و

هندەك مرۆڤ ﴿ ب ڦى رهنگى دعوا دگەن و
دبیڙن: خودى مه د دنياپيّدا چاكىيى د گەل مه
بکە و د ئاخرهتىّدا وان چو بار و پشك نىن ﴾.
ڦيّجا يى ب ئاقل ئەوه يى دنياپي بکەته پر و
ريّك بو سەرفەرازىيا ئاخرهتى، و دعوا بکەت
خودى وى ستاره بکەت و هاريڪارىيا وى بکەت ل
سەر گوھدراي و زكر و شوکرا خودى و عيбادەتى
راست و دورست و باش بکەت، و کارى ڙ هەمەيان
باشت ئەوه تو دعوا دنياپي و ئاخرهتى ڙ خودى
بخوازى، بهلى دنياپي نه هەر تشتى هەبيت،
پيدقىيە تو بهس دعوا حەلالي ب تنى لى بکەي
زىدەتر نه.

لەوا خودايى مەزن دبیڙيت: ﴿)

﴿) و هندەك ژى ژ (/ : ﴿

مروقان يىت هەين ﴿ ب ۋى رەنگى دوعا دكەن ﴾
دېيىن: خودايى مە تو د دنيايىدا قەنجىيى د
گەل بکە و د ئاخىرەتىدا قەنجىيى د گەل بکە، و
مە ژ ئىزا و نەخۆشىيا ئاگرى دوزھەن بپارىزە، و
ئەفان ژ بەر كار و كريارىت وان كرين بار و پشك
ژ خىرى يىت هەين و خودى د حىسابىدا يى
ددست سقكە. بەلى پىدقىيە ئەم ئاخىرەتى و
قىامەتى بکەينه ئارمانجا سەرەتكى و ئەو جەن
ھىقى و خۆزىيىت مە بىت، و ئەگەر ئەم بەرى
خۇ بەدىنە دوعايىت پىغەمبەرى (لەپەن) هەر
دوعايىه كا كرى هەر مەخسەد پى ئاخىرەت بۇويە.

دیسا لهوا خودایی مهزن دبیژیت: ﴿

﴾ ب کار هەر كەسى /)

و كريارييت خو﴿ ئاخرهت بقىيٽ و كاري
ئاخرهتى بكهت و يى خودا ئيمان ڙى بيت ئەفان
كاري وان دى ڙى ئىيٽه و هرگرتن و قەبويلىرن.

دەروننى وى مرۆڤى خەما وى بەس دنيا
ئەقى ب ۋى رەنگى وەختى ئە و دوعايىت دنيايى
دكەت ئان ئەق دوعايىه دى قەبويلى بن يان نە.

﴿ ئەگەر قەبويلى بۇون:

أ. هنگى شوکرا خودى ڙ بير دكەت، و پشت گوهى
خۆفه دهاقييٽ كو خودى ئەق كەرەمە د گەل كر،
و نە شوکرا خودى دكەت و نەميا وى كەرەمە
خودى دايىيى ڙ مال و ساحله مىيى.

خودایی مهزن د راستا ۋى مرۆڤىدا دېيىزىت:

(/) هەر وەختى نەخۆشىيەك بگەھىتە

مرۆقى ل بەر تەنشتا خۇ يان روينشتى يان

راوەستىيايى گازى و ھەوارا خۇ دگەھىنىتە مە،

قىيىجا وەختى مە نەخۆشىيا وى راکر، وەسا دچىت

ھەروەكى چو نەخۆشى نەگەھشىتىنى و ھەورا خۇ

نەگەھاندىيە مە.

ب - دى ژ بىر كەت ئەفە خودى دايى، و كەرەما

خودى ل سەر خۇ ئاشكەرا ناكەت، و دى بېزىت

كەسى چو كەرەم ل سەر من نىن، من ئەفە ب

زىرەكىيَا خۇ يى ب دەست خۆفە ئىنايىن، و ئەفە

ههمى بەس بەرى دەستى منه، و كەرەما كەسى
تىدا نىنە. و خودايى مەزۇ د راستا ۋى كەسىدا
} دېئىزىت:

(/) . فىجا وەختى
نەخۆشىيەك چ نەساخى، چ خىزانى و ژارى...
ھەت گەھشەتە مەرۆقى دى دوغايا ژ مە كەت
ئەم دى نەخۆشىيى ل سەر راكەين پاشى
ئەگەر مە كەرەمەك ژ دەف خۆ دايى، دى بېئىت:
ئەقە يا شارەزايىيَا منه، نەخىر وەسا نىنە نە
شارەزايىيَا تەيە بەلى ئەقە كەرەما مە
دaiيىيە تە جەرباندە كا دى شوڭرا خودى
كەي يان دى سەردا چى، بەلى بارا پترۇ

مرۆڤان ۋىزىن ئەمەن دانى مالى جەرباندە و ژ
بەر ھندى ژى پى سەردا دچن.

ج - یي بهترانه و سه ر پي خودا دچيٽ و زينده
يي ب خو شاهيٽه و ژ بير دكهٽ ئەفه خودىي يي
دايىيى، خودىي دبىزىت:

() و ئەگەر ئەم پشتى تەنگاھى و
نه خۆشىيى نىعەمەتا ل گەل بىكەين و بىگەھىنىنى
دئ بىزىت: تەنگاھى و نەخۆشى ل سەر من
نه مان و چۈن، قىيىجا يى بەتران و قەبەيە.
د - هند يى رازىيە هندى دوغا يىت وى قەبۈيل
دېن و د خۆشىيىاندا بىت، و د پەرسەتنا
خودانەيى بىنەجە، ئەگەر خۇدى دايى يى بى

دندگه، و ئەگەر نەدایى و تىشتكە ژى ستاند، دى
وئى پەرنىتىن كىيم ئەوا دكىر وئى ژى دى هېلىت.

خودى بۇ ۋى دېيىزىت: ﴿

(/) و ژ مروڻان هندەك

يىت ھەين ل ھىچەتن ﴿ نە د بىنەجەن، و ب
گۈمانن ﴿ د پەرنىتىن خۆدا قىيْجا ئەگەر
قەنجىيەك گەھشتى دى ل سەر دىنى خۇ مىنيت،
و ئەگەر نەخوشىيەك ﴿ ھەر نە خوشىيەك
ھەبىت بۇ جەرباندىن وى ﴿ گەھشتى دى جارەك
دى زېرىتەفە سەر گاورييى ﴿ و ھۆسا ﴿ دنيا و
ئاخىرت ژ دەست خۇ كىرن، ۋى خوسارەتىيَا
بەرچاڭ و ئاشكەرا ئەقا ئەفەيە.

و يى ههى خو مهزن دكەت و پشتا خو ددته
دينى خودى، بهلى ئەگەر بەرهنگار تەنگاھىو
نه خوشىيەكى بۇ ڙنى دى دەست ب دوعايى كەت
و درېز كەت. خودى دېيىزىت: ﴿

. (/) .

و ئەگەر مە نىعمەت د گەل مەرۆقى كرن، دى
روىيى خو ژ ﴿ شوکرى ﴾ وەركىرىت و دى خو
ل سەر ئەمرى خودى مەزن كەت و ئەگەر
نه خوشى و تەنگاھى گەھشتى دى دەست ب
دوعايىت درېز كەت.

و نهگه ر دوعا ييٽ وى قه بويل بوون

هنگى ب فى رنهنىيە :

أ. هنگى سهدا دچىت، و دبىت دعوا و عىبادەتى
ھەردووكان پىكە بھىلىت، ھەروھكى د ئايەتا
بەرىدا د سۆرەتا حەجدا ھاتىيە ديارەكرن، كو
ئەگەر قەنجىيەك گەھشتى يى رازىيە و دى ب
سەر دىنى خۆ مىنيت، و ئەگەر نەخوشىيەك
گەھشتى ھەر نەخوشىيا ھەبىت دى تۆرە بىت، و
دبىت د دىنى خۆدا سىست ببىت، و يى ھۆسا
دنىايى و ئاخىرەتى ژ دەستىيت خۆ دكەت.

ب / بى هيقى دبىت و دعوا ئىكجاري دھىلىت و
دبىزىت: ما بۆچىيە ھەر خودى قەبويل ناكەت،
خودايى مەزن د دەرھەقى ۋىدا دبىزىت: ﴿

(﴿ /) مرۆڤ ب دوعایا خیریفه

ناوهستیت ﴿ و ناهیلیت دی ل هەر دوعایان ژ
خودی کەت خودی بدهتى ﴿ و ئەگەر
نه خوشىيەك و تەنگافىيەك گەھشتى دی ژ
خیرى بى هيقى بىت ﴿ و دى هيلىت ﴿ و ژ
دلۇقانىيا خودى بى ئومىد بىت.

۲- رەنگەكى دى يى مەرقان هەر وەختى كەفتە د
تەنگافىياندا و نەخوشى ب سەرى هاتن نوى
دوعايى دنياسىت و دەست ب دوعايى دكەت،
خودايى مەزن دېڭىزىت:

(﴿ /) هەر وەختى

نه خوشىيەك بگەھىتە مرۆڤى ل بەر تەنشتا خو

﴿ ئانکوو درېز كرى ﴾ يان روينشتى يان
راودستيايى گازى و هەوارا خۇ دگەھينته مە،
قىيچا وەختى مە نەخۆشىيا وي راکر، وەسا دچىت
ھەروھكى چو نەخۆشى ب سەر نەھاتىن و هەوارا
خۇ نەگوھاندىيە مە، ھۆسا بۇ زىدە خرابكاران
كار و گريارىت وان ھاتىنە خەملانىدەن و
جوانكرن. و بەس دەست ب دوعايان دكەت بەلى
پىچە دەمینىت درېز دكەت و ژ نوى دبىتە لاف لاقا
وي بۇ ۋى خودايى مەزن دبىزىت: ﴿

﴿) /) و ئەگەر مە نىعەمەت
د گەل مەرۋى كرن، دى روئىي خۇ ﴿ ژ شوڭرى
ودرگىرىت و دى خۇ مەزن كەت ل سەر ئەمرى
خودى و ئەگەر نەخۆشى و تەنگاڭى گەھىشتى دى
دەست ب دوعايمىت درېز كەت.

دوعا د به رفره‌هی و ته نگافی‌یاندا

مرۆڤى تىگە هشتنى نەبەس د تەنگافى‌يىاندا ب تىنّ
بىرا وى دھىتە خودى و دوعايىان، و ھەمى
وەختان دوعا دكەت، و دزانىت دوعا خۇب خۇ يا
پىيىدۇقىيە، و دوعا ب خۇ عىبادەتە و دېيىت ئەو ب
ۋى رەنگى دوعايى خودايى خۇ بېھرىيىست، و
دزانىت دېيىت ھەمى كراساندا د به رفره‌هی و
ته نگافى‌يىاندا دوعا ژ خودى بکەت، و بەلكى ئەو
د به رفره‌هىيىدا پتر ھەوجە خودى يە، دا
خودى بۇ بەھىلىت و راگریت و لى زىدە كەت، و
وى د فيتنە نەبەت و ب خۆشىيىان د سەردا
نەچىت.

و يى خودى د خوشى و بهرفه‌هیاندا بنیاسیت
و دختى دکەفیته د تەنگاڭىيىدًا خودى ب خۇ وى
ژ بىر ناكەت و هەر ل سەر قى رامانى پىغەمبەرى
خۆشتقى (محمد) (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) دېبىزىت: (

(^{١٥} تو د خوشىيىدًا

خودى بنیاسە، ئە و ب خۇ تە دى بەرتەنگىيىدًا
رزگار كەت.

و هەر كەسى بقىيت خودى وى ژ تەنگاڭىيان
رزگار كەت وى ژى دەربىيخت بلا تەخسیرىيى د
دوعايىيدا نەكەت د بەرفەھىيىدًا.

و بُوْ فَىْ چهندىْ پِيغه مبهري خوشتفى (بَشِّرَتْ)
دبیژیت: (ههه کهسى پى خوش بیت خودى
دوعاییت وی د ته نگافى و نه خوشیاندا قهبویل
کههت بلا گهلهك دوعایان د به رفره هی یېیدا
بکههت) .^{٦٦}

۲- رهنگه کی دی یی مرؤفان یی ههی کا چاوا دعوا
خییری دکهت و دسا دعوا خرابی یی ژی دکهت و
خو ل بهر نه خوشی یان ناگریت، فیجا دهست ب
نفرینان دکهت و دعوا نه خوشی یی دکهت و
دخوازیت سه ریک و بنیک ببیت، و ییت ب لهزه و
ههکه خودی تشتی وان بو خو خوازتی ژ
خرابی یی لهز لی کرپایه و دکی ئه و دخیری دا ب

لهز، خودئ دان د هيلاک بهت، و نه دهيلان خودئ

دبیژیت:

() و مروف کا چاوا

دوعایا خیری بؤ خو دکھت و هسا نفرینان ڙی ل
خو دکھت و مروف هر یئ لهزه ڦ و ڙ بهر وئ
لهزی کا چاوا خیری دکھت و هسا داخوازا
خرابیی ڙی بؤ خو دکھت ڦ بهلی ڙ کهره ما خو

خودئ دبیژیت:

() و

ئهگه ر خودئ بؤ خه لکی لهز ل خرابیی کربایه
وهکی لهزا ئه و دکھن بؤ باشیی ڦ ئانکوو
خه لکی چاوا دفیت لهز ل دوعایا وان یا خیری
بیته کرن، و هسا خودئ لهز ل دوعایا وان یا
خرابیی ڙی کربایه دا وان تیبهت و دختی وان

نفرین ل خو دکرن ۶۷ دا مرن و دا روها وان
ئیته ستاندن و ئه ویت هزرا دیتنا مه نه کهن ئه م
دی وان هیلین د خرابیا خودا بزفرن.

و پیغەمبەری (ص) ئەم ییت داینە پاش نفرینا
ل خو بکەین، دوعا مرنى بۆ خو بکەین، دبیژیت:
(کەس دوعا مرنى ب خو نه کەت ھەگە يى خراب
بیت بەلکى بۆ خو تۆبە بکەت و ھەگە يى باش
بیت بەلکى پتر ڪار و گریاریت باش بکەت) ۶۸ و د
فەگیرەكا دیدا دبیژیت: (ھەگە دی هەر داخوازا
مرنى کەي بیژه يا خودى من بمرینە ھەگە مرن
د خىرا مندا بیت و من بھېلە ھەگە مان د خىرا
مندا بیت) ۶۹ .

۶۷ - ئیمام بوخارى و موسلمى فەگیرايە .

۶۸ - ئیمام بوخارى و موسلمى فەگیرايە

ئەرنگى چارى بەرددوام دوعا ژ خودى دكەن و د
ھەمى كراساندا و دزانن دېيىت دعوا بکەن،
چونكى دوعا رەنگەكى عىبادەتىيە و د خۆشى و
نەخۆشى ياندا هەر دوعا ژ خودى دكەن و دوعا
دنىا و ئاخىرىتى ژ خودى دكەن و ژ دلۇقانىيَا
خودى چو جاران بى ھىفى نابن، ھەكە دوعايَا
وان قەبويلى بولۇ شوڭرا خودى دكەن، و پىتر
دوعايىان دكەن، و ھەكە دوعايىا وان گىرۇ بولۇ، بى
ھىفى نابن و باودرىيَا وان پىتر لى دھېيت، و
دوعايى ناھىيلەن، و دل شىكەستى و ھشىيار دوعا ژ
خودى دكەن، و ھەر دەمیننە ب دوعاييانقە،
چونكى دزانن خودى حەز وى رەنگى مەرۇقان
دكەت. و ھویر و گرېت ھەوجەبىيېت خۇ بۇ
خودى ئاشكەرا دكەن و ب دوعايىېت خۇ دىيارە

دکه‌ن ئه و چهند يېت هه‌يى و ب دهسته‌لا تبن
هه‌ر بهنده‌يېت خودىئن، و هه‌ر هه‌وجهى وينه، و
خودايى مه‌زن خودا و خودانى وانه، و هه‌مى کار
کريارييت دنيايى يېت دهستييت ويدا، ول سه‌ر
هه‌مى تشتان يى خودان شيانه، و دوعايىت راست
و دوهرس‌ت دکه‌ن و ره‌وشت و ئادابييت دوعايى
به‌رجاڭ و‌ردگرن، و د دوعايىت خۇدا ئىكىنىيَا
خودى ئاشكەرا دکه‌ن، كو هه‌ر ئه و خودايىه‌كى ب
تنى يه و يى بى شرييك و هه‌فال و هۆگره. خودى
مه ژفان مرۆڤان حسېب بکەت و مه ژفان
بەهڙمېرىت دا بگەھىنە خىرا دنيا و ئاخرهتى.

پشکا دووبي

چەند دوغا يېت ژىگرتى
ژ قورئانى و
ژ حەدىسىت پىغەمبەرى

الحمد لله رب العالمين، اللهم يارب لك الحمد
كما ينبغي جلال وجهك وعظم سلطانك، اللهم
صلى على محمد وعلى آل محمد كما صليت
على إبراهيم وعلى آل إبراهيم في العالمين إنك
حميد مجید، وبارك على محمد وعلى آل محمد كما
باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم في العالمين
إنك حميد مجید.

❖ يا خودى ئەز ب ھەمى ناھىيەت تە، ئەھویت تە

خۆ پى ناھىرى، داخوازى ژ تە دكەم يان ئە و
ناھىيەت تە نيشا بەندەيەكى ژ بەندەيەي
خۆدایىن، يان ئەھویت تە د كتىبەكى ژ
كتىبەي خۆدا ئىنايىنه خوار يان ئەھویت تە
ل دەف خۆ د علمى غەيپىدا ھىلايىن و نيشا
كەسى نەدایىن تو قورئانى بکەيە بھارا دلى
من و رۇناھى يا چاھىيەت من، و كول و
كۈقانىيەت من پى ۋەرەقىنى و نەھىلى.

❖ يا خودى هيچى دكەم تو خواندىندا قورئانا خۆ

ھەمى وەختان ب رېزقى من بکەي، و من
بکەيە دويشكەفتى و ئەھلى قورئانى، و رۇزا
قىامەتى ۋى قورئانى بۇ من بکەيە مەھدەر
و بەرەغان.

❖ يا خودى يا من ژ بىرگرى بىنە بىرا من، و يا
من نەزانى نىشا من بدە، و من بکە
قورئانخوينى شەق و رۆزان.

❖ يا خودى ئەز داخوازا لىبورينى و سلامەتى
يى بۇ دين و دنیايى و مالدارى يا خۆ ژ تە
دخوازم، يا خودى كىيماسى يېت من فەشىرە
و ترسا من راکە و نەھىلە، و من ژ ھەمى
رەخانقه بپارىزە.

❖ يا خودى سلامەتى يى د لەشى مندا بدە من،
و سلامەتى يى د چاقىت مندا بدە من، و
سلامەتى يى ژ گوهىت من بدە من، يا خودى
ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ گاورى و هەزارى يى
و ئيزايى گۆرى، هەر خودان تويى، ژبلى تە
چو خودى و خودان نىن تو نەبى.

❖ يا خودى تو خودانى منى ژبلى ته چو

خودان نين، ته ئهز يى چىكريم و ئهز

بهندىي تەممە، و ئهز يى ل سەر وى سۆز و

پەيمانا ته ژ مە وەرگرتى هندى ئهز بشىم،

ئهز خۆ ب ته دپارىزم ژ خرابىيا من كرى، و

ئهز كەرمىت ته ل سەر خۆ ئاشكەرا دكەم

و دەھقىنەم، و ئهز ئعتيرافى ب گونەھىت خۆ

ژى دكەم، قىجا گونەھىت من ژى ببە، ب

راستى كەس گونەھان ژى نابەت تو نەبى.

❖ يا خودى ئهز خۆ ب ته دپارىزم ژ نەچارى

يى و بىيخيرى يى و ژ فەلسى و ترسنۇكى يى،

و ئهز خۆ ب ته دپارىزم ژ دەيندارى و

بندەستى يى، و ئهز داخوازا باشى يا دنيايانى

و ئاخىرەتى ژ تە دكەم هەى دلۇقانى ژ هەمى

دلۇقانان دلۇقانتر.

❖ يا خودى ئەز داخوازا رازىبۇونى ژ تە دكەم

پشتى هەر قەزايەكا تو د دەرھەقى مندا

دكەى و داخوازا ژيانەكا خۆش پشتى مرنى ژ

تە دكەم، و داخوازا حەزىيىكىرنا راوهستيانا ل

بەر دەستىيت تە و خۆشى يا دىتنا تە ژ تە

دكەم، و ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ زۆردارى

يى، چ ئەز بکەم، و چ ل من بىيىتە كرن، يان

تەعدييى ل من بىيىتە كرن، و ئەز خۆ ب تە

دپارىزم ژ وي خەلەتى و گونەھى بکەم، يا

تو ژى نەبهى و لى نەبۈرى.

❖ يا خودى ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ پيراتى يى،

يا خودى بەرى من بده باشترين كار و كريyar و

سنجان، ب راستى كەس بەرى مرؤڤى نادىتە

كار و رەوشتى باش تو نەبى، و يا خودى كار

و ئەخلاقى خراب ژ من بده پاش، ب راستى

كەس نىنە وان ژ من بددتە پاش تو نەبى.

❖ ههی ئەوی ھەر ساخ و رېبەری ھەمی
کاروباران، ھەمی کاروبارىت من راست و
دروست بکە و چاۋەلاندىن و دانانەكى ژى
من نەھىيەلە ب ھىقى يَا منقە.

❖ يَا خودى دىنى من بۇ من بھىلە كۈز دەست
من نەچىت، و خانى يى من بۇ من بەرفەھ
بکە، و بەرەكەتى بىيغە رېزقى من، يَا خودى
ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ دلپەقى يى و بى
ئاگەھى يى، و ژ رەزىلى و بىچارەھى يى و ژ
ھەزارى يى، و ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ
گاورى و ژ پىدەركەفتىن، و ژ خۆمەزىنكرن و
رۇيمەتى يى.

❖ و ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ كەراتى و لالى يى
و خلتەھى يى، و ژ ھەمى ئىشىت پىس.

❖ يا خودى خودى ترسى يى نيشا نه فسا من

بده و پاقز بكه، تو ژ هەمى يان چىتى پاقز
بkehى، تو سەميان و خودانى وى يى.

❖ يا خودى ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ هەر

زانىنەكا مفایى نەدەت، و ژ هەر دلهكى
نەترسىت و نەفسەكا تىئر نەبىت، و ژ هەر
دوعايىهەكا نەئىتە قەبۇولكىن.

❖ يا خودى ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ خرابى يا

كارى من كرى و ژ خرابى يا كارى هيڭ من
نەكلى، و ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ خرابى يا
من زانى و ژ خرابى يا هيڭ من نەزانى.

❖ يا خودى ئەز خۆ ب تە دپارىزم ژ نەمانا

كەرمەيت تە و ژ نەمانا سلامەتى يا تە، و ژ
هاتنا ئىزايىا تە يا ژ نشکەكىيغە دئىت، و ژ
ھەمى كەربا تە.

❖ يا خودى دىنى من بۇ من راست و دروست بکه
ئەوي پاراستنا من تىدا، و دنيا من بۇ من
خۆش بکه ئەوا ژيارا من تىدا، و ئاخرەتا من
باش بکه ئەوا ۋەگەريانا من تىدا، و ژيانى بۇ
من بکه ئەگەرى ھندى ھەمى خىر ل من
زىدە بىن، و مرنى بۇ من بکه رەھتى ژ
ھەمى خرابى يان.

❖ يا خودى هاريكاريا من بکه و هاريكارىيى ل
سەر من نەكە، و من سەربىيە و كەسى ل
سەر من نە ئىيغە، و بەرى من بدە رېڭا
راست و رېڭا راست بۇ من ب ساناهى بىيغە.

❖ يا خودى من بکه زىدە زىركەر بۇ خۆ، و
زىدە شوڭدار بۇ خۆ، و زىدە گوھدار بۇ
خۆ.

❖ يا خودى تۆبەيا من قەبۇول بکە و گونەھېت
من بشۇ و دوغاپىت من قەبۇول بکە، و
ئەزمانى من راپگەرە و دلى من رۇن بکە، و
ئەزمانى من راست بکە و كەرب و كينا
سینگى من دربىيخە.

❖ يا خودى ئەز داخوازا دلهكى پاقىز و
ئەزمانەكى راست ژ تە دكەم، ھ ئەز داخوازا
وئى خىرى ژ تە دكەم يا تو دزانى، و ئەز خۇ
ب تە د پارىزم ژ وئى خرابى يى يا تو دزانى،
و ئەز داخوازا گونەھ ژىبرنى ژ تە دكەم ژ
وئى يا تو دزانى، و هەر تويى زاناىي غەيىبى.
❖ يا خودى من راستەرەي بکە، و من ژ خرابى
يا نەفسا من بپارىزە.

❖ يا خودى ئەز داخوازا كرنا خىران و هيىلانا
خرابى يان و حەزىكىرنا قەلەندەران ژ تە
دكەم، و ئەز داخوازى ژ تە دكەم تو

گونه‌هیت من ژی ببهی و دلوقانی بی ب من
ببهی، و ئەگەر تە ۋيا بەندەییت خۆ^۱
بجه‌ربىنى من نە سەرداجچویى بکىشە دەف
خۆ.

يا خودى ئەز حەزىكىرنا تە و حەزىكىرنا وي بىن
حەز تە بکەت، و حەزىكىرنا هەمى كار و كريارييت
من نىزىكى حەزىكىرنا تە بکەت ژ تە دخوازم.

يا خودى ئەز داخوازا باشترين دوعايى ژ تە
دكەم و باشترين سەركەفتىن و باشترين خىر،
و من موڭوم بکە و تەرازوئىيا من گران بکە،
و باودرىئىيا من موڭوم و بنەجە بکە، و
پلهىيىت من بلند بکە و نقىرىيەت من قەبۇول
بکە، و ژ گونه‌هیت من ببۇرە و ئەز داخوازا
دەرەجەيىت بلند د بەحشىيىدا ژ تە دكەم.

❖ يا خودى ئەز داخوازا دەرگەھىت خىرى،
سەرى و دويماھى يىّ، ژ تە دكەم، يا ئاشكەرا
و يا نەئاشكەرا. يا خودى ئەز داخوازى ژ تە
دكەم ناھى من بلند بکەي و دلى من پاقز
بکەي، و دەھمن و نامويسا من بپارىزى و
گونەھىت من ژى بېھى.

❖ يا خودى ئەز داخوازى ژ تە دكەم تو گوهىت
من و چاھىت من و رۇحا من و لەشى من و
ئەخلاقى من و مالا من و مرنا من و ژيانا
من پىرۆز بکەي؛ و خىرييەت من ژ من
قەبۈول بکەي. يا خودى ئەز خۇ ب تە د
پارىزم ژ گرانىيَا بەلايى و كەيىخۇشىيَا
دېمنان.

❖ ھەى ئەھى دل و چاقان وەردگىرى، دلى من
ل سەر دىنى خۇ موکوم بکە، و دلى من ل
سەر گوھدارى يا خۇ موکوم بکە. يا خودى ل

مه زىدەگە و ل مه كىم نەكە، و مه ب
قەدر بىخە و مه نەشكىنە، و بده مه و ل مه
نەۋەگەرە و مەز چاكان ھەلبژىرە ل سەر مه
ھەلنى بژىرە. ياخودى دويماھى يامەھەمى
كاروباراندا باش بکە، و مە ژ شەرمزارى يامە
دنىايى و ئىزايى ئاخىرتى بپارىزە.

يا خودى هند ترسا خۇب رېزقى مە بکە، خۇب
ژ نەگوھدارىيَا تە بىدەينە پاش، و هند
گوھدارىيَا خۇب رېزقى مە بکە مە
بگەھىنيتە بەھەشتا تە، و هند باودرى يامە
راست و دورست ب رېزقى مە بکە ئاتاڭ و
نەخۆشى يېت دنىايى ل سەر مە سقك
بکەت، و مە ب چاڭ و گوھ و ھىزى خۆش
بکە هندى تو مە بھىلائىيە ساخ، و ۋان
دوعايان و ۋان داخوازان بىدە ويرسىت مە، و
مە ب سەر وى بىخە يېت دزمناھىيَا مە

دکهت، و دنیایی نهکه مهزنترین خهما مه و
نهکه دویماهییا زانینا مه، و نهخوشییا مه
نهکه د دینی مهدا و کهسی ب گونههیت مه،
ل سهر مه زال نهکه، کو نه ژ ته بترسیت و
نه رحمی و دلوغانی بی ب مه ببهت.

❖ يا خودئ ئهز داخوازا راستهپیی و تهقوا و
پاریزکاری و ددهمهن پاقژی و بیمنهتی و
زهنگینی بی ژ ته دکهم.

❖ يا خودئ ئهز داخوازا ههمى خییر و باشی يان
ژ ته دکهم، يا دویر و يا نیزیك يا ئهز دزانم
و يا ئهز نهزانم؛ و ئهز خو ب ته دپاریزم ژ
ههمى خرابی بی، يا دویر و يا نیزیك، يا ئهز
دزانم و يا ئهز نهزانم. و ئهز داخوازا وئی
خییر ژ ته دکهم يا بهندھی ته و
پیغەمبەرئ ته (محمد) ﷺ ژ ته خواتى،
و ئهز خو ب ته دپاریزم ژ وئی خرابیا

پیغەمبەری تە (محمد) (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ژ تە خواتى

تو ژى بپارىزى.

❖ يا خودى ئەز داخوازا بەحەشتى ژ تە دكەم و

ھەر تشتى مرۆڤى نىزىكى بەحەشتى دكەت ژ

گۆتن و كرياران؛ و ئەز خۇب تە دپارىزم ژ

جەھنەمى و ھەر تشتى مرۆڤى نىزىكى وى

دكەت ژ گۆتن و كرياران، و ئەز داخوازى ژ

تە دكەم ھەر قەزايەكا تە بۇ من نفيسى يا

خىرى بيت.

❖ يا خودى من ب حەلالى خۇز ھەرامى خۇ

بى منھەت بکە، و من ب كەرەما خۇز غەيرى

خۇبى منھەت بکە.

❖ يا خودى بۇ من بغەفرىنه و ژى ببە يا من ل

پىشى يا خۇ كرى، و يا من ب پاش خوڭە

ھىلابى، و يا من ب بەرزەيىقە كرى و يا من

ب ئاشكەرایى كرى، و يا تو پى ژ من ب

ئاگەھتر، نى يى ئىكى و يى دويماهى يى هر
توىي، و تو ل سەر ھەمى تشتان يى
دەستەھەلاتدار و خودان شيانى.

❖ يا خودى د دنيايىدا باشىيى ب رزقى من
بکە، و ل ئاخىرىنى بەحەشتى ب رزقى من
بکە، و مە ژ ئيزايانا ئاگرى بپارىزە.

❖ يا خودى هەر توىي خودانى ئەرد و ئەسمانان
و هەر توىي چىكەرى جن و ئىنسانان، وى ب
سەربىخە يى دينى تە ب سەر بىخىت و
هارىكارى يا وى بکە يى هارىكارى يا دينى تە
بکەت، وى بن بىخە و بشكىنە يى دينى تە
بشكىنەت و بەرگەريانا شكاندىنا دىنداران
بکەت.

❖ يا خودى من بکە ژ وان ئەۋىت باوھرى يەكا
موڭوم ب كتىبا تە دئىنن، و حەلال و
حەرامى وى ب جە دئىنن، و ب دورستى ل

دویف دچن و ل بھر فھرمان و تھویبیت وئى
رپادودستن، و نھدنه سھر ئەمر و نھھى و
ئەحکامیت وئى.

❖ يا خودى ئەز هيقى دكەم تو دینى خۆ ب
ھىز بىخى و عەزىز بکەي، و ئەز ژ وان بھ
يى تو دینى خۆ پى عەزىز دكەي.

❖ يا خودى ئەز داخوازا ليبورين و سلامهتى
يى بۆ دینى خۆ و دنياپا خۆ و مالدارى يا
خۆ ژ تە دكەم. يا خودى من د لەش و چاڭ و
گوهىت مندا سلامهت بکە.

❖ يا خودى ئەز داخوازى ژ تە دكەم تو چىتىن
كار و كريارييت من بىخى يە دويماھى يا كار
و كريارييت من، و چىتىن ژى يى من بىخى
يە دويماھى يا ژى يى من، و چىتىن رۇزىت
من بکەيە ئەو رۇزا ئەز ل بھر دەستىت تە
رپادودستم.

❖ يا خودى ئهز داخوازا وان رېكەن ژ تە دكەم
يىت رەحما تە پېغە دئىت، و ئهز داخوازا
وان تشتان ژ تە دكەم يىت تو پى خۆش و
خىرا مە تىدا، نەھىلى كو نەدەيە مە.

❖ يا خودى ئهز داخوازا دلۇقانى يەكى ژ تە
دكەم تو ژ دەف خۆ بەدەيە من دلى من پى
دروست بکەى، و كاروبارىت من پى بگەھىنى
يە ئىك و پى پرت و بەلاقان ل من كۆم
بکەى، و پى كىيماسى يىت من يېت نەديار،
دروست بکەى، و كار و كرياريت من يېت
ئاشكەرا پى قەبۇول بکەى، و رۇى يى من پى
سېپى بکەى، و من پى پاقۇز بکەى، و من پى
سەرفەراز بکەى و پى بەلايان ژ من بەدەيە
پاش، و من پى بپارىزى ژ هەمى خرابى يان.

❖ يا خودى تو مه بکە ژ مرۆڤىت خۆ سپارتى

يە تە (ئانکو خۆ تەسلىمى تە كرى)، و

دويندەها مه ژى بکە ملەتهكى خۆ سپارتى

يە تە، و تۆبەيا مه قەبوول بکە، و ب راستى

ھەر تويى تۆبەودرگەر و دلۇغان.

❖ يا خودى بىنفرەھى يى ب سەر مەدا دارىزە

و مه قاھيم بکە، و پى يىت مه موکوم بکە و

رَاگرە، و مه ب سەر گاوران بىخە.

❖ يا خودى مه بھىست و مه گوھدارى كر، ل

مه ببۇرە يا خودى، جەن مه ھەر تويى، و

دويماهى يا مه ئەوه يال دەف تە.

❖ يا خودى ل مه نەگرە ئەگەر مه ژ بىر كر

يان ئەم خەلەت بۈويىن. يا خودى بارەكى

ھند گران ل مه نەكە وەكى وي يى تە ل

يىت بەرى مه كرى (كۇ جوهى بۈون)؛ يا

خودى وي بارى ل مه نەكە يى ئەم نەشىين

رَاكِهِين (هَلْكَرِين)، و ل مه ببُوره و گونهههیت
مه ژى ببه، و دلۇقانى يى ب مه ببه، تو
پشتهقانى مەيى، و مه ب سەر كۆما گاواران
بىيّخه.

❖ يا خودى تو دلىت مه پشتى ته ئەم (د راستا
ئايىهتىت خۇدا) راستەرپى كريين، خوار نەكە؛
و ژ كنارى خۇقە دلۇقانى يەكى ب سەر مەدا
دارپىزە، ب راستى هەر تويى يى تىر كەرەم.

❖ يا خودى، ب راستى مه باودرى ئىنايى يە،
گونهههیت مه ژى ببه، و مه ژ ئىزا و
نه خۆشى يا دۆزەھى بپارىزە.

❖ يا خودى تو ژ ناك خۇ دويىندەھەكا پاقىز بده
من، ب راستى تويى دوعا وەرگەر.

❖ يا خودى مه باودرى ب يى ته ئىنايى يە
خوارى ئينا، و ئەم ب دويىش پىيغەمبەرى
كەفتىن و مه رېكا وي گرت، قىيىجا تو مه

دگهل شاهدان بنفیسه (شاهدیت باوهریی ب
ته و کتیب و پیغەمبەریت ته دئینن، و
شادھیی يى بو يەكتایی يا ته ددهن).

❖ يا خودى ل گونەھیت مە و ل زىدەگافى يا مە
ببۇرە، و مە قاھىم بکە (پى يىت مە موكوم
بکە و رابگە)، و مە ب سەر ملەتى گاورا
بىيخە.

❖ يا خودى تە ئەق جىھانە ژ قەستا چى
نهكىريه، پاكى ژ هەمى كىيماسى يان ھەر بۇ
تهيء، و ئەم تە ژ كىيماسى يان و ژ چىكىننا ژ
قەستا و پويج پاقز دكەين، يا خودى تو مە
ژ ئاگرى دوژەھى بپارىزە.

❖ يا خودى ب راستى كەسى تو بکەيە د
ئاگرىدا، تە رېسوا و شەرمزار كر، و
ستەمكاران چو پشتەغان و هارىكار نىين.

❖ يا خودى ب راستى مه گولى بwoo،
بانگھلدىرەك بۇ باوەرىئىنانى، يىن گازى
دكەت باوەرى يىن ب خودى و پىغەمبەرى
بىين، قىيىجا مه باوەرى ئينا، يا خودى ل مه
ببۇرە و دانگى ل سەر گونەھىت مه بىگە
(ئانکوو ژى ببە)، و خەلەتى و خرابى يېت
مه ژى ببە، و مه دگەل قەنجىكاران بەمرينە
(ئانکوو مه ژى ژ وان حسىپ بکە، و مه ب
ھەۋالىنى يا وان شاپى بکە).

❖ يا خودى چ پەيمانا تە ل سەر زمانى
پىغەمبەران دايى، بدە مە.

❖ يا خودى مه رسوا و شەمىزار نەكە رۇڭرا
قىامەتى، ب راستى تو ژ سۆزا خۇ لىيەنابى.

❖ يا خودى مه باوەرى ب تە ئينا، قىيىجا تو مە
ژ شاھدان بىنقيسە، شاھدىت باوەرى ب تە و

كتىب و پىغەمبەرىت تە دئىن، و شادھىي
يىّ بۇ يەكتايى يا تە ددىن.

❖ يا خودى ب راستى مه خۆ ھلپەسارتە تە، و
مه پشتا خۆ ب تە موكوم كر، يا خودى تو
مه ب دەستىت گاور و سته مكاران جەربە
نەكەي، و مه نەئىخى يە د بن ئىزا و
ئەزىيەتا وانقه، كو مه ژ دىنى مه قەكەن.

❖ يا خودى هەر كاروبارەكى هەبىت ب
رەنگەكى تو پى رازى، من پى بکە و بکە د
نافدا، و هەر كاروبارەكى هەبىت ب رەنگى تو
پى رازى من ژى دەربىخە، و تو ژ دەف خۆ¹
من ب ھىز بىخە و ھاريڪارى يا من بکە.

❖ يا خودى تو دلۇفانى يەكى ژ دەف خۆ ب مە
بې، ل ئاخىرەتى ل مە ببۇرە، و مە ئىمەن بکە
ژ نەياران، و رۈزقى ل ۋى دنیاىيى بىدە مە، و
كارى مە راست بکە و ب ساناهى بىخە.

❖ يا خودى ب راستى ژبلى ته چو پەرسى
نین، پاکى و پاقىزى ژ ھەمى كىماسى يان
ھەر بۇ تەيە، و من سته مكارى ل خۆ كر.

❖ يا خودى تو مە نەئىخە دگەل سته مكاران.

❖ يا خودى ئەز خۆ ب ته دپارىزم ژ پالدان و
زخاندن و وھسواسا شەيتانا.

❖ يا خودى مە باورى ئىينا، قىيىجا ل مە نەگەر،
و گونەھېت مە ژى ببە و دلۇقانى يى ب مە
ببە، و تو چىتىن دلۇقانى.

❖ يا خودى گونەھان ژى ببە و دلۇقانى يى ب
مە ببە و تو چىتىن دلۇقانى.

❖ يا خودى تو وان ھەفسەر و وى دويىندەھى
بده مە، ئەۋىت چاڭ پى رۇن بىن و دل پى
قەھەسن؛ و تو مە بۇ پارىزكاران بكە پىشى
و جەن چاڭلىكىرنى د باشى يىدا.

❖ يا خودى دەستى من بگرە، ئەز شوکرا تە

بکەم ل سەر وان كەرەمیت تە دگەل من و

دەبابىت من كريين، و ئەز وان كار و

كارىارىت قەنچ بکەم ئەويت تو ژى راپىزى، و

ب دلۋقانى يا خۇ من ژ بەندەپىت خۇ يېت

باش حسىپ بکە.

❖ يا خودى دلۋقانى و زانىنا تە ھەمى تشت

فەگرتىن، ۋېچا گونەھېت وان ئەويت تۆبەكريين و

رېكا تە گرتىن ژى ببە، و وان ژ ئاگرى دۆزەھى

بپارىزە.

❖ يا خودى دەستى من بگرە و ھارىكارى يا من

بکە، ئەز شوکرا تە بکەم لە سەر كەرەمېت

تە دگەل من و دەبابىت من كريين، و دەستى

من بگرە و ھارىكارى يا من بکە ئەز وى

باشى يى بکەم يا تو پى راپىزى، و دويندەها

من بکه دویندنه‌کا باش، و من بهری خو دا
ته و ئەز ل بھر ئەمری ته يى راودستيایيمه.

❖ يا خودى گونه‌ھېيت مه و براييٽ مه يېت
بھرى مه باودرى ئينايىن ژى ببه، و نەقىانا
وان ئەويت باودرى ئينايىن نەئىخه د دلىت
مەدا، و مه د راستا واندا زكىش نەكە، يا
خودى تو مىھرەبان و دلۇقانى.

❖ يا خودى مه نەئىخه بھر ئيزايا سته مكاران،
و وان ل سەر مه سەردەست نەكە، كو ب
ئيزايه‌کا ژ تاقھتا مه زىدە مه بجهىرىنى، و
ئەو بىزىن ئەگەر ئەو يېت ھەق بانە، ئەو ب
سەرى وان نەدھات. يا خودى تو گونه‌ھېيت
مه ژى ببه، نى ب راستى سەردەست و
كاربنەجە هەر تويى.

❖ يا خودى رۇناھى يا مە بۇ مە تمام بکە و
گونەھىت مە ژى ببە، ب راستى تو ل سەر
ھەمى تشتان خودان شىيانى.

❖ يا خودى تو گونەھىت من ژى ببە، و يېت
دەبابىت من، و هەر كەسەكى بىتە د مالا
مندا ژ خودان باوەران، چ ژن چ مىر... و ژ
زىيانى و ھىلاڭى پىقەتر نەدە بەر زۆردار و
گاوران.

❖ يا خودى ئەز داخوازا سەرفەرازى يى، و ژيانا
دلخۇشان و قەدرى شەھيدان و ھەفالينى و
جىرانى يا پىغەمبەران و سەركەفتىنا ل سەر
دۇمنان ژ تە دكەم رۇڭا تو حوكى دكەى.

❖ يا خودى تە گۈل ئاخفتىنا مە ھەيە، و تو من
و جەئى من دېينى، و پەنى و نەپەنى يا من
دزانى، چو ل بەر تە بەرزە نابىت، و ئەز ئەق
بەندەيى ھەزار و ب لافلاف و ب ترس و يى

ئاشكەراکەر بۇ گونەھىت خۆ، ئەز داخوازى ژ
تە دكەم داخوازا قەلەندەران، و ھەوار دكەمە
تە ھەوارا گونەھكارى شكەستى، و ئەز دوعا
ژ تە دكەم دوعايىا ترسنوكى كۆرە، دوعايىا وي
يى ستوى يى وي بۇ تە خواربۇويى ولهشى
وي بۇ تە شكەستى و دفنا وي بۇ تە
چەمياىى، تو گونەھىت من ژى بېھى، و
خواندنا من ژ من قەبۈول بکەھى و دوعايىت
بۇرى ھەمى يان ژ من قەبۈول بکەھى، و من و
دەيىبابىت من و ھەمى موسىمانان نەخاسىمە
ئەویت خزمەتا دىنى تە دكەن ئازا بکەھى و
بىپارىزى، ھەروھكى تو بەندەھىت خۆ يىت
باش دپارىزى.
و سلاڭ و سەلەوات ل سەر پىغەمبەرئى تە يى
خۆشتقى (محمد) بن.

ڙيٽل ڦر

- ١- قورئانا پيروز.
- (٢- تهفسيرا قهرتوي)
- ٣- تهفسيرا ڙيان (اسماعيل سگيرى).

-11

نافه روک

لابهار	بابت
٣	پیشگوتن
١٢	قەدرو بھايى دوعايى
٢٠	پيغەمبەرى مە دعوا
٢٤	پيغەمبەر هەمى دوعا
٣٠	دوا بۇ بولمانان
٤٠	نېستىيى گونەھ ڙى چۆيى
٤٢	زكر دوعا
٤٤	خەما ھەڙى
٤٩	رېز دەوشتىيت دوعايى
٨٦	دوعايىيت كى قەبوييل دبن؟؟
٩١	ئەگەريت نەقەبوييلكىرنا دوعايى
١٠٩	خەلەتىيىت دوعاكەران

خەلک و دوعا ١١٩

و ئەگەر دوعاییت وى قەبويلى بۇون ١٣٤

دوعا د بەرفەھى و تەنگافىياندا ١٣٧

٧ شگا دۇۋىسى

چەند دوعاییت ژىڭرتى ژ قورئانى و

ژ حەدىسىت پىغەمبەرى گۈچىن ١٤٥

ژىڭدەر ١٧٢
